

LAŠKA

LIETOVIAMS

1

9

6

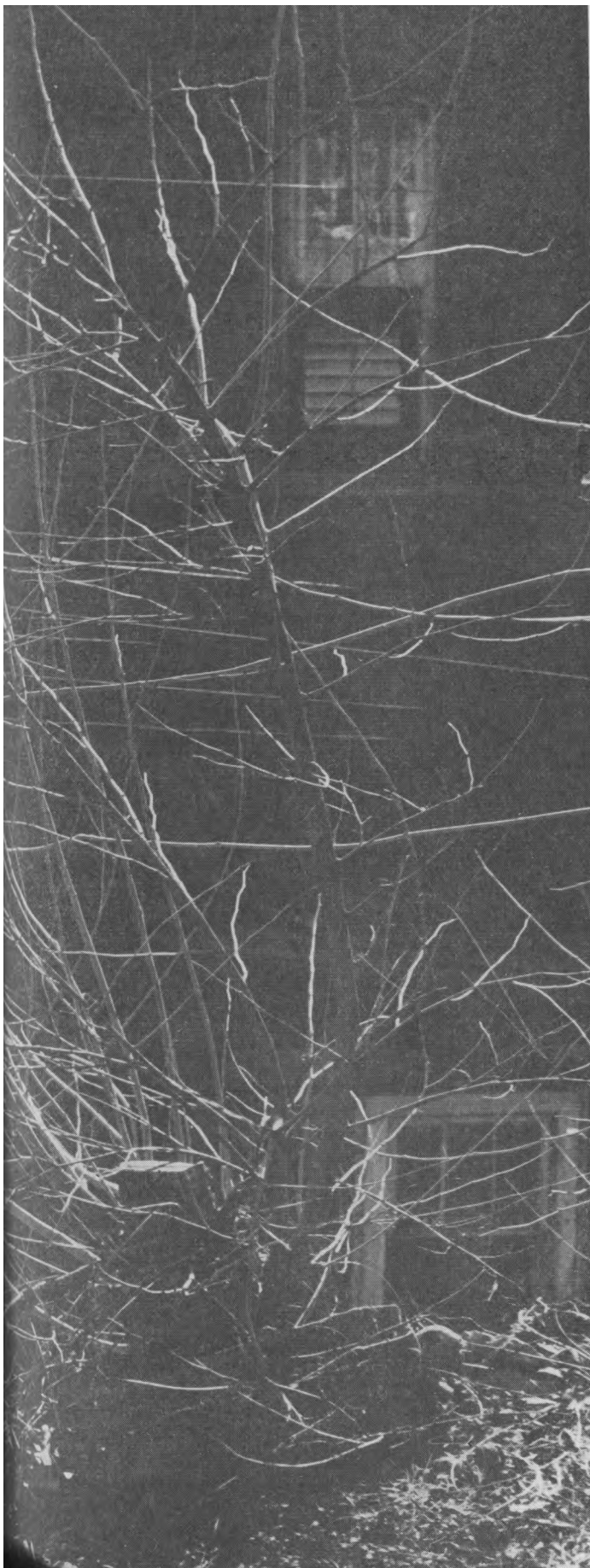
5

* * * GYVENIMUI TEKANT	326
Prof. V. Bieliauskas JAUNUOLIO VYSTYMASIS TARP DVIEJŲ KULTŪRŲ	328
A. Saulaitis, S. J. ATEITININKAI IR SKAUTAI STOVYKLAUJA	336
A. Grauslys LIGONĮ APLANKYTI	340
B. Krištanavičius, S. J. VAIKŲ STOVYKLOS	342
M. Matulionis STUDENTAI APIE IŠEIVIJOS ir A. Zailskaitė LITERATŪRĄ	346
G. Ivaškienė ADVENTAS ŠEIMOJE	350
Moksleiviai JAUNIMO ATSLIEPIMAI	353
* * * ATSINAUJINANČIOJ BAŽNY-	
ČIOJ: Popiežius Jungtinėse Tau-	
tose — Vyskupų senatas — Religi-	
jos laisvės deklaracija —	355
A. V. KAS DVIVEIDIS LIETUVOJ	356
K. Bučmys, O.F.M. EKRANO MIRGESY	358
SKAITYTOJO ŽODIS	360

**LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas reli-
ginės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.**

Redaktorius	Kęstutis Trimakas, S. J.
Redakcijos nariai	Gediminas Kijauskas, S. J. Dr. Arūnas Liulevičius
Administratorius	Petras Kleinotas, S. J.
Viršelis ir vinjetės	Algirdo Kurausko
Fotografijos	Algimanto Kezio, S. J.
Adresas	2345 W. 56th St., Chicago, 111. 60636
Telefonas	REpublic 7-8400
Spaustuvė	Immaculata Press, Putnam, Conn.
Prenumerata metams — 3 dol.	

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. Yearly subscription \$3.00, single copy 300. Entered as second class matter and 2nd class postage paid at the Post Office, Chicago, Ill. and additional office of mailing in Thompson, Connecticut.

1965

Vol. XVI

LAISKAI
LIETUVIAMS

Nr. 10 LAPKRITIS — NOVEMBER

*Palūžę namai ir belapiai medžiai
tolyn nulinko ir klausosi žingsnių
keisto keleivio iš būsimo laiko.*

Juozas Kėkštas, "Rudens dugnu"

GYVENIMUI TEKANT

■ JAUNIMO METAMS PRASIDĖJUS

Mūsų mintys ir vėl sukasi apie jaunimą: šiame "L. L." numeryje prof. Vyt. Bieliauskas svarsto, ar jaunimui įmanoma pakibti tarp dviejų kultūrų (328 psl.). Ant. Saulaitis, S. J., įvertina skautų ir ateitininkų stovyklas (336 psl.), o pats jaunimas reiškia savo nuomones apie išeivijos literatūrą (346 psl.) ir religijos priespaudą okupuotoj Lietuvoje, kaip ją pavaizdavome "L. L." rugsėjo numeryje (353 psl.).

Jeigu reikėtų ieškoti progos šio numerio rūpesčiui jaunimu, tektų ją rasti Jaunimo Metuose, kurie prasidėjo spalio 8-10 d. Kanados Lietuvių Jaunimo Kongresu.

Ne progos ieško rūpesčių, bet rūpesčiai progų. Patys Jaunimo Metai yra kilę iš susirūpinimo mūsų jaunimu. Juos tęsiant tenka tą rūpestį toliau žadinti, vyresniesiems kartu su jaunaisiais bendrus reikalus išsiaiškinti, o išsiaiškinus stengtis pagerinti padėtį.

Vienas iš pagrindinių rūpesčių yra jaunimo dvilypė padėtis "tarp dviejų kultūrų". Ar kai kurie jaunesnieji teisingai daro, jei ji "ištirpsta" gyvenamajam krašte? Ar kai kurie vyresnieji teisingai sprendžia, kad reikia visai atsitraukti nuo *svetimos* aplinkos? Apie tai susimąstyti verčia prof. Vyt. Bieliausko straipsnis "Jaunuolio vystymasis tarp dviejų kultūrų".

Jaunimo Metų proga skelbiame rašinio konkursą suaugusiems ir jauniems tema "Jaunimo gyvoji atsakomybė dabarty" (plačiau žr. 3 viršelio psl.).

■ ATSTOVAI AR STOVYKLOS?

Į Čikagoj rengiamą Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresą sekančią vasarą kviečiamas jaunimas iš viso laisvojo pasaulio; atstovams, ypač iš nepasiturinčių kraštų, numatoma net apmokėti kelionės išlaidas.

Kai kurių (pvz. Pietų Amerikos) kraštų, o tuo pačiu ir ten gyvenančių lietuvių, finansinė būklė yra sunki. Dėl to keblu ten vietoj organizuoti jaunimo stovyklas — suvažiavimus. Kainos už kelionę iš ten į JAV yra

stambios, ypač vietiniu standartu matuojant. Kyla klausimas, kas daugiau padėtų jaunimui ir lietuvybei: vieno ar dviejų atstovų atvykimas ir dalyvavimas kongrese ar vietinis jaunimo suvažiavimas — stovykla jaunimo metų proga? Žinoma, norėtųsi kongrese matyti atstovus iš visų kraštų, tačiau problema kyla pagalvojus, kad už vieno ar dviejų atstovų bilietus būtų galima išlaikyti visą jaunimo stovyklą.

Prieš galutinai nuspręsdami, Pasaulio Jaunimo Kongreso organizatoriai turėtų apie tai rimtai pasvarstyti ir gal net atsi-klausti anų kraštų jaunimo. O gal būtų galima sutelkti pakankamai finansų ir atstovų kelionei, ir vietinėms jaunimo stovykloms?

■ JAUNIMAS ATSILIEPIA

Jei nemaža jaunimo sunkiai įsivaizduoja niekad nematytą Lietuvą ir ja menkai tėsiodomi, neretai kaltiname vien jaunimą, pamiršdami, kad kalti esame ir mes, vyresnieji, nesistengdami — ne vien raginti "lietuvybę išlaikyti", bet taip pat kiek galima konkrečiau pristatyti lietuvių reikalus ir net pačią tėvynę.

Į konkrečius reikalus jaunimas neretai labai konkrečiai reaguoja. Atsiliepimai jaunuolių, perskaičiusių ne vaizduotės ar išvedžiojimų sukurtas, bet sovietinės spaudos aprašytas tikras situacijas, kurias pergyvena tautiečiai okupuotoje Lietuvoje, kalba patys už save (žr. šiame "L. L." nr. 353 psl.).

■ BAŽNYČIOS SUSIRINKIMAS

Visuotinio Bažnyčios Susirinkimo paskutinioji sesija vystosi sparčiu žingsniu. Parengiamaisiais balsavimais priimtos sekančios schemos: apie apreiškimą (pabrėžiant, jog Kristus yra jo pirminis šaltinis), apie religijos laisvę (plačiau žr. "L. L." nr. 356 psl.), apie pasauliečius (pritariant pasauliečių sekretoriato sudarymui), apie vyskupų pastoracines pareigas (pasisakant už Romos kurijos reformavimą bei sutarptautinimą).

Šią sesiją stebi 82 stebėtojai - delegatai iš kitų krikščionių grupių (nuo pirmosios sesijos beveik dvigubai daugiau). Kardinolas Bea jiems vėl priminė "pasakyti mums bet ką, kas jums nepatinka, visas jūsų pastabas ir kritikas".

Tarp įspūdingesnių momentų pažymėtina, kad naujasis jėzuitų generolas Arupė iškėlė organizuotas ateistų pastangas iš vidaus žlugdyti Bažnyčią

■ SVARBIOS IR KONKREČIOS GAIRĖS

Jėzuitų ordinui vadovaujančio tėv. P. Arupės kalba Bažnyčios Susirinkimui buvo plačiai paskelbta, bet daugumoje klaidingai interpretuota kaip didžiausio pavojaus signalas dėl organizuoto ateistų infiltravimo Bažnyčioje. Cituojame jo žodžius: "Tas mentalitetas ir ją puoselėjanti kultūrinė aplinka yra ateistinis, bent praktikoje. Jis yra panašus į Žmogaus Miestą, kuris ne tik kovoja prieš šv. Augustino Dievo Miestą iš lauko, bet net peržengia pylimus ir įeina į Dievo Miesto teritoriją, klastingai darydamas įtakos tikinčiųjų (įskaitant net vienuolių ir kunigų) galvojimui savo slaptais nuodais ir atnešdamas Bažnyčiai savo įprastinius vaisius: natūralizmą, nepasitikėjimą ir sukilimą". Tuose žodžiuose niekur nekalbama apie organizuotą infiltravimą Bažnyčioje, bet apie įtakingą dvasiją, ateistinę bent praktikoje.

Sensaciją skelbianti spauda neišryškino pagrindinio tėv. P. Arupės pasiūlymo "formuoti krikščionišką visuomenę" ateizmui ir natūralizmui atsverti: 1) geriausi specialistai turi "sudaryti konkretų, mokslinį ir tikslų šiandieninės pasaulio padėties įvertinimą", 2) suplanuoti pasaulinio masto koordinuotos veiklos gaires, 3) pagal jas, popiežiui paskirsčius darbo sritis, visiems organizuotai veikti ir 4) "pakviesti visus Dievą tikinčius žmones į šį bendrą darbą, kad Dievas būtų žmonių visuomenės Viešpats".

Visada pasitaiko trimitininkų, susižavusių pavojaus signalu. Tačiau tėv. P. Arupė apie pavojų kalbėjo tik tam, kad pristatytų veiklos planą pavojui pašalinti.

■ SOCIALINĖ MISIJA

Krikščionių vadai ima vis aiškiau suprasti savo socialinę misiją — žodžiu, pavyzdžiu ir darbais gerinti neturtan ir skurdan patekusių žmonių dalį. Štai keli pavyzdžiai:

Venecuelos sostinėje Caracas kardinolui arkivysk. Jose Quinterui pasauliečių organizacija norėjo įteikti 85,000 dolerių pastatyti jam naujus namus, tačiau jis atsisakė ir paprašė, kad už juos būtų statomi namai neturtingoms šeimoms.

Buenos Aires arkivyskupas kardinolas Antonio Caggiano ragino pramonės savininkus teisingiau dalintis pelnu su darbininkais.

Ispanų Kadizo vysk. Antonio Anoveros Ataun pastoraciniame laiške teigė, kad kasmet vis daugiau ispanų bėga iš kaimo į miestus ir net į užsienį, nes sąlygos ūkyje "nėra krikščioniškos ir net ne žmoniškos". Vyskupas reikalavo tas sąlygas padaryti žmoniškesnes.

■ LIETUVIŠKAS MIŠIOLAS

Lietuviškas mišiolas sekmadieniams ir šventėms šiomis dienomis pagaliau išvysta dienos šviesą. Tikimės, kad jis netrukus bus naudojamas visose lietuvių katalikų bendruomenių pamaldose.

■ ATLIKO, KO VALDŽIA NEATLIKO

Maskvos *Pravdos* pranešimu, mieste buvo susekta, jog vienoj elektrinių lempučių fabrike spaustuvėję "nelegaliai" buvo spausdinama katalikų spauda, o Mokslinių Tyrimų Žemės Ūkiui Mechanizuoti Institute — ortodoksų spauda.

Sovietų Sąjungos konstitucija (125 str.) nurodo valdžiai parūpinti spausdinimo priemones visiems liaudies — taigi ir religiniams — reikalams. Tačiau sovietų valdžia tos savo pareigos neatlieka; tad pačiai liaudžiai tenka pasirūpinti.

Spausdinusieji atliko, ką valdžia pagal konstituciją turėjo atlikti, bet neatliko. Už tai, *Pravdos* tvirtinimu, jie bus nubausti "be krikščioniško atlaidumo".

Jaunuolio vystymasis

TARP DVIEJŲ KULTŪRŲ

PROF. DR. VYTAUTAS BIELIAUSKAS

Autoriai ir žmogaus vystymosi stebėtojai yra linkę sutikti su bendrąja nuomone, kad bene sunkiausias ir su daugiausia krizių surištas žmogaus vystymosi laikas yra jaunatvė (adolescencija). Skaitydami šiuolaikines statistikas ir dienraščių pranešimus, be abejo, greit pamatysime, kad visuomenė ir šiandien turi daug problemų, kurios surištos su jaunimo elgesiu ir iš jo kilusiais socialiniais sunkumais. Ir taip dažnai nevienas mūsų, skaitydamas tokius pranešimus ir stebėdamas bendrą visuomenės susijaudinimą, neretai pasako arba bent pagalvoja, kad sunku yra šitame krašte auginti jaunimą ir kad sunku čia yra užaugti. Mes pagalvojame, kad čia viskas yra taip skirtinga ir kad sunkumai yra toki dideli, kad net baimė suima, palyginus tai su ramiu gyvenimu Lietuvoje. Nebuvo ten tiek konfliktų: tėvai mokė vaikus ir vaikai klausė tėvų. Kraštas buvo pirmoj eilėj valdomas krikščioniškosios pasaulėžiūros principais. Nebuvo ten progų automobiliais važinėti, nebuvo tiek daug biznio, kuris skatintų malonumų ieškojimą; nebuvo ten tiek daug žmonių, kurie žmogaus vertinti nesugebėtų. Ir taip nevienas ima sakyti, kad mūsų jaunimas neturėtų problemų, jeigu jis augtų savoje, lietuviškoje kultūroje. Dabar gi šio krašto kultūra neduodanti progos jaunimui tinkamai išsivystyti. Ir taip pamažu mes užmirštame, kad jaunatvė yra surišta su krizės pergyvenimu kaip fazė; mes kaltiname kultūrą, o ne žmones, kurie yra tos kultūros nešėjai (Amerikos kultūros nešėjais, be abejo, esame ir mes). Ir taip vietoj stenęsi suprasti jaunatvės kaip tokios konfliktus, mes pradedame viską aiškinti kultūrų konfliktu, ir tuo būdu arba nusiplauname rankas, arba mėginame kurti savą kultūrą kito krašto kultūroje, stengdamiesi pabrėžti jų skirtingumą ir priešingumą. Mes galvo-

328

jame, kad tokiu būdu sukuriame geresnes sąlygas savo jaunimui augti ir jaučiamės atlikę didelį tautinį darbą. Kai mes, senoji karta, tuo esame patenkinti, jaunimas, kuris auga ir gyvena šiose sąlygose, pergyvena ne vieną sunkumą ir ne vieną konfliktą, kurie galėtų būti išvengti ir be kurių energija galėtų būti geriau sunaudota, negu emocijų įtampai tvarkyti.

Šio straipsnio tikslas nėra analizuoti mūsų senesniosios kartos motyvus jaunimą auginant ir auklėjant. Motyvai yra visi geri, nes mes visi norime padėti savo vaikams ir savo jaunajai kartai kuo daugiausia atsiekti ir tapti svarbiais ir naudingais žmonėmis. Skirtumai būtų tik metoduose, kuriuos mes naudojame. Mano tikslas yra pažvelgti į jaunuolio vystymąsi dviejų ar daugiau kultūrų įtakoje iš jaunuolio pusės ir pamėginti nustatyti, kas vyksta jaunuolyje ar jaunuolėje šiose sąlygose. Kaip vieną iš pagrindinių tezių noriu duoti savo jau 1946 m. paskelbtą tezę, pagal kurią ne kultūros, bet tik žmonės gali būti vienas kito priešai; tautos kultūrinėmis savo varžybomis viena nuo kitos nenutolsta, bet priartėja; kultūros negali prieštarauti viena kitai, nes jos tikrumoje yra tik vienas didžiulis žmogaus dvasios produktas, kuris yra viršautinis ir viršteritorijalinis (Vyt. Bieliauskas, *Žmogus šių dienų problematikoje*, Miunchenas, 1946). Jaunatvė taip pat kaip ir kultūra yra visuotinis pergyvenimas, ir dėl to konfliktai, kuriuos jaunimas pergyvena ir kurie yra pastiprinami kai kuriuose kraštuose ir kai kuriose kultūrose, yra ne kultūriniai ar tautiniai, bet iš žmogaus prigimties išeiną konfliktai.

Turėdami galvoje šias pagrindines tezes, mes mėginsime pažvelgti į jaunimo vystymąsi svetur, pasvarstysime socialines ir tautines diskriminacijas, kurias jaunimas

turi pergyventi ir taip pat pamėginsime duoti vertinimą socialinio ir kultūrinio bendradarbiavimo, kurio jaunimas negali išvengti. Po to pamėginsime iškelti keletą klausimų, liečiančių mūsų baimes ir neramumus dėl galimo tautinio ir kultūrinio sunykimo, prarandant lietuviškumą ir lietuviybę.

JAUNATVĖ — UNIVERSALI PATIRTIS

Norman Kiell 1964 m. paskelbė gana išsamią knygą, kurios titulas yra "The universal experience of the adolescence" (universaliai jaunatvės patirtis). Šioje knygoje jis pateikia įvairių rašytojų pasisakymus, pagal kuriuos galima aiškiai matyti, kad bent Vakarų kultūroje kiekviename krašte jaunimas pergyvena labai panašias problemas. Negatyvizmas, konfliktai su vyresniąja karta, mokyklos lankymas ir ten vykstant sunkumai, religiniai sunkumai, lytinio brendimo problemos, pašaukimo ieškojimas, identifikacija, kriminaliniai nusikaltimai, melavimas, sukimas egzaminuose, vagystės ir kt. yra pergyvenimai, užtinkami lygiai kaip Amerikos taip ir Prancūzijos, Anglijos, Lenkijos, Brazilijos, Rusijos, Japonijos, Australijos, Kanados ir Meksikos jaunuolių tarpe. Nėra jokios abejonės, kad tas pat yra pergyvenama ir Lietuvos jaunimo.

Be to, šis panašumas yra galimas pastebėti ne tik jaunimo pergyvenimuose, bet taip pat metoduose, kuriuos įvairios tautos ir valstybės naudoja, norėdamos problemas pašalinti. Pagal Kiell, skirtumai yra ne kultūrose ir kraštuose, kuriuose yra jaunimas, bet daugiau tik istorinių epochų skirtingume. Bet net ir studijuojant įvairius istorinius laikotarpius, pagal Kiell, jaunimo pergyvenimuose mes galime lengvai konstatuoti daugelį bendrų bruožų, kurie yra viršistoriniai. Šitas jaunimo pergyvenimų universalumas jau seniai buvo pastebėtas, kaip tai patvirtina šia tema kalbėjusių žymių žmonių išsireiškimai. Kaikurios Marko Aurelijaus pastabos nedaug skiriasi nuo jaunatvės aprašymų, randamų F. Schillerio ir W. Goethės kūriniuose. Tą patį galima pasakyti ir palyginus pastarųjų rašytojų stebėjimus su dabartiniais moderniųjų psichologų

išvystytais principais. Gal būt, skirtumai yra tik tarp primityviosiose kultūrose gyvenusio ir dabar Vakarų kultūroje esančio jaunimo. Pavyzdžiui, M. Mead aprašo gana skirtingus jaunatvės pergyvenimus tarp Samos salos čiabuvių jaunimo, palyginant juos su dabartiniu kultūringų tautų jaunimu. Nors tai ir yra įdomus faktas, vis dėlto jo svarba yra ribota, nes tenka abejoti, kiek vertės turi tokie lyginimai tarp kultūrų tautų, kurios yra gana skirtingose kultūrinės evoliucijos fazėse.

Žinoma, nežiūrint to, kad esminės jaunatvės liečiančios problemos yra virškultūrinės ir gal net viršistorinės, vis dėlto yra visa eilė neesminių dalykų, kurie duoda joms tam tikrą prasmę ir skirtingą atspalvį. Nėra abejonės, kad yra skirtumai tarp kaimo ir miesto jaunimo pergyvenimų; nėra abejonės, kad jaunimo intelektualiniai ir mokykliniai skirtumai turi įtakos į jų pergyvenimus ir tų pergyvenimų įvertinimus. Dėl to, nežiūrint to fakto, kad yra daug panašumų tarp įvairių jaunatviškų pergyvenimų, mes negalime sakyti, kad dėl to mes juos galime lengvai suprasti, remdamiesi savo pačių patyrimais. Tie neesminiai skirtumai negali būti užmiršti. Negalima pradėti lyginti savo pergyvenimus, sakysim, Lietuvos kaime su pergyvenimais Njujorko didmiesčio skubesy. Nėra abejonės, kad jaunimui gana juokingai skamba mūsų ir jų jaunatvių palyginimai. Net ir labai malonūs duktė ar sūnus kiek šypsosis, kai jam aiškinsim, kad, jei mes, būdami net 20 m. amžiaus, nevažiuojame automobiliu, tai kam jam to reikia turint 16 metų. Neužmirškime, kad nevienas mūsų Lietuvoje, sulaukęs 10-12 metų amžiaus, jau arklius tvarkyti mokėjome, o mūsų vaikai čia to nė 50 m. amžiaus turėdami, tur būt, nemokės, nes jiems to nereiks. Taip pat neužmirškime, kad, jei būtume gyvenę Lietuvoje, būtume irgi turėję gana skirtingas sąlygas, negu buvo tos, kai mes augome. Taigi, jaunatvės patyrimai negali būti be tam tikrų pataisų perkeliama iš kartos į kartą. Be to, mes tuos jaunuolius kaip vaikus neauginome taip pat ir tokiose pat sąlygose, kaip mes buvome auginami. Nevienas jų augo ne vienos, bet trijų ar keturių kultūrų įtakoje, kas reišk

kia, kad ir mums ir jiems gali būti net sunkiau vieni kitus suprasti. Mūsų kiekvieno praeitis buvo gana individualiai skirtinga, besitaikant prie dabartinių sąlygų. Taigi, sutinkant, kad jaunatvė yra universali patirtis, neturime užmiršti, kad konkretūs individualiniai pergyvenimai yra ir bus skirtingi. Ir šie skirtumai bus daugiau individualiniai žmogiški, ne pirmoj eilėj tautiniai skirtumai.

JAUNUOLIO VYSTYMASIS SVETUR

Tautiniu atžvilgiu žmogus yra namie tik ten, kur yra jo tauta, jo praeitis ir kur jis gali tapti pilnateisiu nariu esančioje bendruomenėje ar jos formose. Jei šito nėra, tai žmogus jausis esąs svetur. Tam tikra prasme žmogus gali jaustis svetur net ir tada, kai jo protėviai ir tėvai buvo savo šaknis turėję toj pat vietovėj kaip jis. Bene geriausias pavyzdys tokio negalėjimo jaustis namie yra žydų mažumų pergyvenimai tiek Amerikoje tiek Europoje. Jeigu žmogui reikia gyventi aplinkoj, kuri yra pilna pagiežos prieš jį dėl jo tautybės ar dėl jo rasės, tai nėra abejonės, kad jis tokioje aplinkoje nesijaus namie. Žinoma, net ir "namiškiečiai" pergyvena socialinę ir klasinę diskriminaciją, bet ji neturi tokių visuotinio ir nepataisomumo bruožų, kaip grupinė diskriminacija. Žmogus priimtas, nežiūrint jo tautinio ar religinio priklausomumo, dar turės savo keliu užsitarnauti socio-ekonominę vietą ar lygį. Bet šitai jis, pavyzdžiui Amerikoje, gali padaryti; tačiau savo tautinio, rasinio ar religinio priklausomumo jis negali pakeisti, nepaneigdamas savo principų ar nepasidarydamas dviveidis. Taigi, kiekvieną kartą, kai žmogus gyvena kitame krašte, jis gyvena svetur. Bet tas svetimumo patyrimas yra surištas su krašto ar vietovės diskriminacijos stiprumu.

Amerika, nežiūrint visų savo rasinių ir socio-ekonominių diskriminacijų, paskutiniu metu rodo mažiau ir mažiau noro ilgai pasilikti svetimu kraštu naujesiems emigrantams, ypač tiems, kurie yra iš Vakarų Europos. Daugumoje lietuvių, atvykę į šį kraštą po antrojo pasaulinio karo, buvo gana trumpai laikomi svetimais, ir tie, kurie

norėjo, dabar jau ne tik formaliai yra tapę piliečiais, bet tokiais taip pat gali pilnai jaustis. Žinoma, diskriminacija yra surišta su vietove, su darbo ir kaimynystės rūšimi ir pagaliau su kiekvieno individo sugebėjimu jos išvengti, ją sumažinti arba sustiprinti. Nereikia užmiršti, kad svečias yra ne tik tas, kuris yra svečias, bet ir tas, kuris jaučiasi svečiu. Taigi diskriminacija gali būti iš abiejų pusių: iš naujai atvykusiųjų nemažiau kaip iš vietinių. Pirmu negu pradėsime svarstyti specifines lietuvių emigrantų problemas, pamėginkime susipažinti su diskriminacijos pasėkomis bendroje plotmėje. 1959 m. psichiatras L. J. Radginski paskelbė gana įdomų straipsnį apie naujai atvykusiųjų emigrantų nutautėjimą ("The American melting pot — its meaning to us", *American Journal of Psychiatry*, 1959, 115, 873-886). Jis kritikavo istorikų ir sociologų nuomonę, kuria tikima, jog socialinė, ekonominė ir kultūrinė aplinka padeda kultūros nešėjams tapti kūrybingesniais. Radginski, kritikuodamas tokią pažiūrą, sako, kad kultūrinis progresas nėra vykdomas masių, bet tik mažumos. Daugumoje atvejų gi tos kultūrai svarbių įnašų duodančios mažumos kenčia diskriminaciją. Tad jos stengiasi įrodyti, kad jos yra ne tik lygios, bet net stipresnės už vietines mases. Pagal tą autorių Amerikoje per 80 paskutinių metų vyksta vis didėjanti konglomeracija tarp rasinių ir etninių grupių, kas, jo nuomone, duoda rimtą kultūrinę dekadenciją. Dėl to savo straipsnio pabaigoje autorius kelia klausimą, ar net nereikėtų Amerikoje skatinti tam tikrą diskriminaciją mažumoms, kad tuo būdu joms nebūtų leidžiama prarasti kūrybinio stiprumo. Nors šitoks samprotavimas skamba gana juokingai, bet tikrumoje jis turi savyje šį tą naujo, kas yra verta dėmesio. Per socialinį prisitaikymą ir patogų be konfliktų gyvenimą žmogus gali prarasti norą ką nors kurti ar ko nors didesnio atsiekti. Net kai kurie psichanalistai yra tos nuomonės, kad labai gabaus paciento nereikia pabaigti analizuoti; reikia jame palikti šiek tiek įtampos, kuri jam neleistų per daug patogiai atsileisti, bet verstų jį ko nors naujo ieškoti.

Šita pati idėja buvo patvirtinta North

Carolina Universiteto profesoriaus H. G. McCurdy tyrinėjimais ("The childhood pattern of genius", žr. R. A. King, *Readings for an Introduction to Psychology*. New York: McGraw-Hill, 1961, 269-278 psl.). McCurdy studijavo 20 genijų iš įvairių tautų, kreipdamas ypatingą dėmesį į jų namų gyvenimą, į jų vaikystės ir jaunatvės patyrimus. Jo grupėje buvo genijai, kaip Goethė, Pascalis, Voltairas, Leibnizas, J. S. Millis, Pittas, Mussetas, Melanchtonas ir kt. Nors veik kiekvieno tų genijų vaikystė ir jų aplinka buvo gana skirtingos, McCurdy rado ir kai kurių bendrumų. Pavyzdžiui, beveik visi šie žmonės savo vaikystėje turėjo labai mažai draugų ir iš viso jų kontaktai su kitais, išskyrus jų šeimos narius, buvo gana riboti. Daugumoje jie jautėsi gana savotiškai ir tam tikra prasme nebuvo priimti teigiamai kitų. Daugumas jų turėjo stiprią vaizduotę, kurios pagalba jie galėdavę susikurti sau tarpžmogišką kontaktą, kurio jiems trūko. Kitas charakteringas dalykas: daugumoje šie žmonės turėjo gana artimus ryšius su savo tėvais, kurie jiems, tur būt, davė emocinę paramą, kai jiems jos reikėjo ir kai jie jos negalėjo gauti iš kitų. Taip pat tie tėvai turėjo specialią savybę, kad jie leido savo vaikams likti vieniems, kai tie to norėjo. Svarbiausia šių tėvų savybė buvo ta, kad jie žinojo, kada leisti savo vaikams patiems apsispręsti. Tuo būdu šie genijai jau vaikystėje buvo priversti būti individualais: kiti jų nemėgo dėl jų savotiškumo ir jų tėvai jiems neuždėjo savo valios. Šio viso rezultatas: tam tikra prasme, diskriminacija, nepatogus gyvenimas, bet tai buvo duoklė už tapimą genijum.

Atrodo, kad per didelis prisitaikymas prie visuomenės (nors jis ir gali duoti tam tikrų patogumų) vis dėlto individo kultūrinei potencijai daug nepradeda. Nėra abejonės, kad tas, kuris yra visiškai diskriminacijos skriaudžiamas, negalės daug kultūrai pasidaruoti, kaip kad daugelis mokslininkų nieko nepadarė nei nacių nei sovietų koncentracijos stovyklose. Bet ten, kur diskriminacija nėra tapusi persekiojimu, kur ji individui duoda progą parodyti savo pajėgumą, ji gali turėti ir teigiamų pasėkų. Viena iš tokių teigiamų pasėkų būtų atkreipi-

mas dėmesio, kad individas yra skirtingas, kad jis nepriklauso masei, kad jis turi ieškoti stiprybės savo paties šaltiniuose. Žinoma, diskriminacija gali būti ne tik kitų, bet ji gali išeiti ir iš "savųjų" tarpo. Gali kartais atsitikti, kad svetimas kraštas invidą gali priimti, bet savo krašto žmonės jo gali nepripažinti, kas irgi reikštų jam diskriminaciją ir duotų daug nemalonių pergyvenimų, jeigu jis ieškotų tokio pripažinimo. Tokiu atveju jo kūrybingumas irgi galėtų būti paskatintas. Atrodo, kad šitokiu pavyzdžiu galėtų būti Oscar Milašius, kuris buvo ir yra prancūzų grupės gana šiltai priimtas, bet kurio lietuviai namie nesuprato arba bent kuris jautėsi jų nesuprastas. Adomas Mickevičius taip pat parašė "Gražiną" net nemokėdamas lietuvių kalbos ir tikrumoje nesijausdamas lenku nei nesugebėdamas rasti pilno priėmimo tarp lietuvių. Atrodo, kad tokių pavyzdžių savo tautiečių tarpe galėtume nemažai surasti, kad mes irgi galėtume surasti, palyginant, nemažai lietuvių, kurie padarė ir tebedaro žymių įnašų į pasaulio kultūrą.

Šitaip kalbėdami, be abejo, neišvengsime ir kiek konkretesnių klausimų, kurie yra surišti su mūsų pačių emigracija ir mūsų pačių padėtimi. Mūsų jaunimas šiandien dažnai pergyvena konfliktus, kurie yra mūsų emigraciniai konfliktai ir kurie kartais neduoda jokios naudos, o tik verčia nevieną daug kentėti. Jau nekartą girdime, kad nereikia tuos vertinti, kurie duoda savo kūrybinį įnašą anglų, vokiečių ar prancūzų kalba. Reikia tik tuos vertinti, kurie reiškiasi lietuvišku žodžiu ir tarp lietuviškos visuomenės. Konkrečiai tai imant, reiškia, kad mes norime turėti lyg savo getą ir pripažinti kaip kultūrinius darbuotojus tik tuos, kurie dirba mūsų tarpe. Taigi tie, kurie eina į šeštadienio mokyklas, kurie dalyvauja lietuviškame veikime, kurie kalba gerai lietuviškai ir prastai kitomis kalbomis, kurie sielojasi Lietuvos reikalais, net nesigilindami į bendrą pasaulio ar kitų tautų gerovę, jie visi turėtų būti skaitomi geriausiais patriotais, o kiti turėtų būti atmesti ir diskriminuoti, Tokia diskriminacija jau yra savotiškas priešingumas, nes ji svečių diskriminacija prieš savuosius, o ne vietinių prieš sve-

čius. Bet tai yra istorinis neužginčijamas faktas, kad tokia diskriminacija egzistuoja kiekvienoje emigracijoje. Negalima paneigti ir to fakto, kad tokia diskriminacija egzistuoja ir mūsų tarpe. Masė yra galima ne tik tarp vietinių, bet taip pat ir tarp svečių. Kiekvieną kartą, kada grupė stengiasi suvaryti individą į formas ir nustatyti jo elgsenos detales, ji sumažina jo individualybę ir užminuoja jo kūrybingumą.

Nėra jokios abejonės, kad mūsų jaunimas neretai yra pastatomas šitokioje dviejų grupių spaudimo dilemoje: jei nori būti pripažintas savo tautiečių, tik tai daryk, ką jie nori ir būk šiek tiek antiamerikietiškas; bet jei nori būti priimtas ir pripažintas tarp amerikiečių, tai dirbk kartu su jais, bet tokiu būdu sudarysi progą tautiečiams tave laikyti atsimetėliu. Į kurią pusę eiti? Amerikiečiai šiandien retai jaudinsis, jeigu jų draugas studentas pasakys, kad jis yra lietuvis; jie daugumoje prieš jį daug diskriminacijos neturės. Žinoma, jei jis norės būti jų pilnai pripažintas, jis turės parodyti, kad jis gali gerai savo darbą atlikti. Bet, kai jis tai darys, tai gali susidaryti pavojus, kad jis nustos savo draugų lietuvių tarpe. Dažnai yra tėvų, kurie būtinai nori savo vaikus matyti tik lietuvių tarpe. Dėl to jie reikalauja, kad jie draugautų tik su lietuviais. Kai kurie net prieina prie to, kad jiems nesvarbu tų draugų moralinis ar etinis lygis: svarbu tik, kad jie yra lietuviai. Kad šitokia pažiūra yra gana ribota, nėra reikalo su tuo ginčytis. Kad ji yra diskriminacija, taip pat nėra dėl to žodžių aušinti. Bet kad ji yra visiška kultūrinė nesąmonė ir gal net kultūrinis paklydimas, tai manau, su tuo ne daug kas sutiks. Manau, kad šitame ir yra pagrindas konflikto, kurį mūsų jaunimas dabar išgyvena Amerikoje. Mūsų jaunimas yra verčiamas gyventi tarp dviejų kultūrų, kas jaunam galvojančiam žmogui yra sunkiai suprantama. Tai yra sunkiai suprantama ypač tiems, kurie šiame krašte užaugo ir jau baigia mokyklas. Naudotis šio krašto lengvatomis, universitetais, stipendijomis, pripažinimu, ir vis pabrėžti, kad mes čia nesame namie, kad mes čia nepriklausome, yra sunkokas dalykas. Taip mes galime kartoti, kad čia žmonės yra materialistai,

kad mes nenorime būti materialistais ir dėl to mes nenorime prisipažinti priklausą šiam kraštui. Bet ar materializmas yra tik Amerikos pažymys. Ar mes Lietuvoje neturėjome materialistų? Žinoma, jų ten buvo mažiau, nes mažiau kas pinigų turėjo. Mes galime kalbėti apie Amerikos žemą moralinį stovį ir lytinius pakrikimus ir sakyti, kad dėl to mes esame kitoki. Bet ar lytinis pakrikimas yra tik Amerikos specialybė? Atsimenu, kad dar Lietuvoje būdamas skaičiau Grušo "Karjeristus", kuriuose buvo aprašoma mūsų pačių korupcija, perversijos ir karjerizmas, kuris man dabar primena ir Porfumo ir Bobby Baker ir Causa Nostra vyrus. Skirtumas yra tik dimensijose, ne esmėje. Didelis kraštas, daugiau žmonių, daugiau incidentų. Bet žmogaus prigimtis yra ta pati ir tautiniais motyvais jos uždengti negalima.

SVEČIAI VIRSTA NAMIŠKIAIS

Kalbant apie kultūrą, likti tautiniu šovinizmu yra gana sunku. Kultūra yra visos žmonijos davinys. Taigi mėginti nustatyti kultūrinius skirtumus tarp lietuvių emigrantų Amerikoje ir tarp vietinių amerikiečių, mano nuomone, yra dirbtinas dalykas. Amerika yra kultūrinis tirpinimo katilas, kuris sugeba rasti vietos įvairių tautų savitumams, sugeba pasiimti iš jų, kas geriausio, ir inkorporuoti tai į savo kultūrą. Taigi, kaip galima nusistatyti kovoti su sistema, kuri nesipriešina gerom idėjom, jeigu jų yra ir jei jos tinkamai jai pasiūlomos. Kam kovoti, jeigu galima, pozityviai įsijungus, net visą kultūrą paveikti? Kam tad atsisakyti duoti visų žmonių kultūrai? Kam nemėginti perduoti tai, ką mes turime savyje gero ir kitiems, kuriems to reikia? Mes turime idealų, idėjų, gerų pasiūlymų. Puiku. Kodėl juos pasilaikyti sau? Kodėl neparodyti, kad lietuviai Amerikoje gali būti geru amerikiečiu ir geru lietuviu?

Esu minėjęs, kad jau dvidešimt metų mėginu pabrėžti tezę, kad konflikto tarp kultūrų negali būti. Jeigu dvi kultūros gyvens šalia viena kitos ir bus išmintingų žmonių išreiškiamos, jos susivienys ir po kurio laiko duos naują kultūrą, kuri bus geriausia iš-

raiška abiejų. Kultūra yra žmogaus dvasios produktas ir, kaip toks, gali įjungti viską, kas yra teigiama, nežiūrint iš kur tai yra kilę. Tuo būdu jaunimas, augęs ir bręstas tarp dviejų kultūrų, neaugs *tarp* dviejų kultūrų. Jaunimas taip, kaip ir visi žmonės, sukurs naują kultūrą, kuri jam bus jo dvasios tinkamesnė išraiška.

Mes galime kurti getus ir daryti nepatogumų savo jaunimui. Jeigu tai darysime išmintingai, tai pakels kūrybingumą; jeigu perdėsime, gausime neurotišką nesugebėjimą. Tiesi iš mūsų, kurie įtikinės savo vaikus užmiršti savo praeitį ir pasidaryti šio krašto piliečiais be pretenzijų ir be klausimų, tai darydami, paskatins jaunimą pasidaryti pilka mase, kurios čia yra ir taip per daug. Mūsų jaunimas yra didelė dovana ne tik mums, bet ir Amerikai. Jaunieji yra senos Lietuvos kultūros nešėjai ir jos inkorporuotojai čia. Jei jie to nepadarys, tai ta kultūra, kurią mes čia atsigabenome, numirs nepalikusi žymės. Bet inkorporuoti ją čia jaunieji turi ne kaip svečiai, bet kaip namiečiai. Jie yra jau vietiniai, ir jie turi tai žinoti. Jie turi didžiulioti savo kilmę, turi ją pažinti, bet taip pat jie turi įsijungti ir į čionykštį gyvenimą.

Lietuvių kalbą mokėti ir ją vartoti yra didelis sugebėjimas ir didelė mūsų privilegija. Ją reikia vaikams perduoti. Bet mes turime neužmiršti ir tų, kurie neturi progos išmokyti lietuviškai, nežiūrint to, kad jie yra lietuviai. Jie taip pat yra mūsų fakelo nešėjai. Neatsisakykime jų. Jeigu jie ką gero padaro, reikia juos pagerbti už tai; reikia įvertinti juos ne tik kaip lietuvius, bet kaip žmones. Reikia jiems duoti daugiau žinių apie Lietuvą ir apie jų praeitį ir parodyti, kad mes jais didžiuojamės. Aš neturiu nei kiek abejonės, kad kiekvienas emigrantas, nežiūrint kaip jis yra gerai priimamas, vis tiek jausis pareigą parodyti, kad jis gali būti nemažiau sugebąs, negu vietiniai. Tai darydamas jis perkompensuos ir duos savo įnašą kultūrai.

Jau 1946 metais savo mažutėje knygelėje "Žmogus šių dienų problematikoje" raginau pakeisti tuo laiku veikiančią lietuvių sąjungą bendruomene ir organizuoti visą mūsų išeiviją bendruomenės principais. Bene

svarbiausiu dalyku tenai pabrėžiau reikalą kultūriniam augimui ir ugdymui. Jau tada dėl man šiandien nesuprantamų priežasčių (kaip mokslininkas aš netikiu intuicija, o savo to meto žinojimo aš nevertinu) pradžiai mūsų emigraciją būsiant ilgalaikę ir jau tada siūliau steigti lietuviškus kultūrinius sambūrius, kurie sujungtų mūsų kilmės žmones pirmiausia humanistiniais, o paskui tautiniais pagrindais. Lietuvių bendruomenė buvo įsteigta nors ir kitais pagrindais; kultūriniai sambūriai atrodė tada per daug liberalūs ir jie nebuvo įjungti į bendruomenės programą. Bendruomenė augo, skurdo ir tebeskursta dabar, nes ji turi per daug statutų ir per daug viršininkų. Taip atsitinka kartais, kai kas nors nusistoto įvykdyti pusę programos vietoj visos. Deja, ta antra pusė, kuri turėtų būti vykdoma bent dabar, yra tik idėjos stovyje. Kai kurie atskiri pasireiškimai eina ta linkme, bet reikia daugiau ir stipresnių užsimojimų. "Lietuvių Dienos" duoda svarbų įnašą; "Lituanus" yra taip pat stebėtino svarbumo žurnalas, kuriam reiktų duoti daugiau dėmesio ir daugiau jėgų. Turime keletą knygų apie Lietuvą ir keletą brošiūrų. Lietuvos Vyčiai yra merdėjanti organizacija, kuriai mūsų jaunimas nepritinka ir kuri mūsų jaunimui netinka (tur būt, dėl to, kad ji mums netinka?). Taigi šiuo metu dalis mūsų jaunimo yra įsijungęs į Amerikos gyvenimą gana automatiškai, be plano ir sąmoningumo.

Bene vienas iš sunkiausiai emociniai suvirškinamų dalykų yra tai, ką Ruth Benedict vadina kultūriniu nutrūkimu (*cultural discontinuity*; plg. R. E. Muuss, *Theories of adolescence*. Random House, 1964). Pagal šią teoriją, jaunimas, priverstas augti ir vystytis tokiose sąlygose, patiria emocinių sunkumų. Aš manau, kad gairių ir pagalbos stoka, mūsų jaunimui sunkindama kelią įsijungti į šio krašto kultūrą be kaltės jausmo ir be menkavertystės pergyvenimo, daugeliui gali sukelti rimtų pergyvenimų, sumažinančių jų kūrybingumą. Aš neturiu abejonių, kad kelias bus surastas, bet tai gali būti padaryta su per dideliais nuostoliais ir su per didelėmis aukomis.

(nukelta į sekantį puslapį)

ATEITININKAI IR SKAUTAI STOVYKLAUJA

įspūdžiai iš vasaros stovyklų

ANTANAS SAULAITIS, S. J.

Po dvidešimties skautų stovyklų ir vadovo pareigų skautų stovyklose per dešimtį metų, niekad su ateitininkais neveikus, pagaliau šią vasarą man susidarė sąlygos pirmą kartą gyvenime dalyvauti ir vadovauti ateitininkų stovyklose. Vien tik „Ateitininkų ideologiją“ ir „Ateitininkų vadovą“ perskaičius negali susidaryti ateitininkų stovyklos tikslų ir praktikos vaizdo. Į stovyklas Dainavoje (JAV) ir Wasagoje (Kanadoje) atvykęs, nežinojau, kas vyksta ir ko tikimasi. Nujausdamas vienų ir kitų jautrumą, stengies išvengti sau taip gerai žinomų „skautiškų“ dalykų, ir tuo pačiu metu visomis jėgomis prisidėti prie ateitininkų stovyklos. Daug padėjo atsiminti aštuonias berniukų stovyklas Kennebunkporte ir šį tą iš mergaičių stovyklų Putname ir Dainavoje. Nors tarp šių dviejų pagrindinių lietuvių jaunimo organizacijų visuomet vyksta sveikos varžybos, atrodė, kad nė stovyklautojai, nė jų vadovai nenešioja su savim iš Lietuvos atsivežto (ir

kai kada svetur persodinto) raugo: jų pažiūros nuskaidrintos svarbiausiu rūpesčiu ir domėsiu — kad jaunimas organizacijose dalyvautų ir nepražūtų. Asmeniui, davinčiam ir skautininko, ir dvasiškio, ir žmogaus uniformą pagal reikala, prie abiejų stovyklų rūšių prisidėti nebuvo sunku. Yra jaučiamas tarp vadovų reikalas pasidalinti patyrimu, vadovais, programomis, ypačingai, kai lietuvių jaunimo stovyklų svarba kasmet didėja. Norėtusi tad palyginti skautų ir ateitininkų vasaros stovyklas: vadovus, tvarką, religingumą, programą, lietuviškumą ir kitus klausimus.

VADOVAI

Pirmasis netikrumas atvykus į ateitininkų stovyklą yra: ką aš, kaip vadovybės narys, turiu daryti? Kokios yra įvairių vadovų pareigos? Sociologiniai tarus, kokia rolė ir koks statusas? Skautuose į stovyklą atvyksta jau įprasta hierarchija, neretai tie patys ištisus metus vadovavę asmenys —

tam tikra prityrimo ir pareigų tvarka; ir stovykloje pareigomis pasiskirstyti lengva: kiekvienas vadovas žino savo vyresniškumą ir pareigas pagal laipsnį. Matosi kiekvieno patyrimas, specialybė; žinai savo pareigų tikslą ir ribas. Nereikia stovykloje dieną, dvi laukti, kol vadovavimo praktinė struktūra išaiškėja. Ir stovyklautojai skautai prie tokios vadovybės pripratę.

Ateitininkų stovykloje kiek sunkiau. Stovyklų vadovai nėra tie patys, kurie vadovauja vienetui — kuopai namie, nėra vadovavimo žodyno - terminų, nėra išorinių žymių — uniformos. Stovyklautojai ir vadovai pradeda stovyklą socialiniam mišiny, kol įtaka ir veiklumas išryškina pareigas. Svarbiausia, vadovas nestovi ant tvirtų socialinių kojų — jam nėra aiški jo padėtis vadovybės rėmuose, nėra taip saugu, (ar „prieš“ ar „su“ stovyklautojais) ypatingai pirmą kartą stovykloje vadovaujančiam. Ir nors kai kurie neskautai pasijuokia iš trumpų kelnų ir uniformos ženklų,

JAUNIMO — ATEITIES KULTURA (iš 335 p.)

Mūsų jaunimas, kuris, be abejo, pergyvena universalines jaunatvės problemas, turi taip pat rasti kelią kultūriniam konfliktui pašalinti. Konfliktas kūrybą stabdo; konfliktas kultūrai kenkia. Mano siūlymas būtų svarstyti kultūrą kaip visos žmonijos vientisą dvasios pasireiškimą ir duoti jai kas galima geriausio. Taip pat siūlyčiau kultūros neidentifikuoti su tautybe, nors pa-

brėžti, kad kai kurios tautos turi ypatingų gabumų kultūrai pakelti. Siūlyčiau kalbos neidentifikuoti su kultūra, nors ji yra vertingas ir svarbus dalykas. Taip pat siūlyčiau neužmiršti, kad žmogus yra daugiau negu tautybių sienos, ir krikščionybė, kaip ir pats gėris, yra viršautiniai.

Kaip universali yra kultūra, taip universali yra ir jaunatvė, kurios sugebėjimai, ateitis ir aspiracijos yra ne tik mūsų, bet ir visos žmonijos viltis. ***

Wasagoje, pavyzdžiui, visi ateitininkų stovyklos vadovai, kaip ženklą, nešiojo baltą virvutę su švilpuku apie kaklą, net išvykoje i Midlando šventovę ar Šekspyro dramą Stratforde. Dainavoje visi (pusiau juokais) dėvėjome šiaudines kepures. Išorinis ženklas, vadovybės simbolis, užtikrina vadovo saugią padėtį.

Skautų skilčių sistema su patyrimo ir vyresniškumo laipsniais taip pat yra natūralus būdas vadovams auginti: pirma — paskiltininkis, tada — skiltininkas, draugininkas ir t. t. Sumanesni ar gabesni pamažu kyla aukšty. Tokios aiškos tvarkos pareigoms paveldėti pas ateitininkus nėra. Todėl kasmet stovyklai tenka stengtis kviesti tuos pačius vadovus ir jiems padėti bręsti. Nereikėtų susidaryti įspūdžio, kad vieno ar kito sąjūdžio vadovai geresni už kitus. Dainavos šešiolika ir Wasagos dvidešimt vadovų, dauguma jaunų, labai gražiai ir su užsidegimu pravedė stovyklas. Netruksta nei energijos, nei sumanumo skautų vadovams. Kas nulems abiejų sąjūdžių stovyklų ateitį, paaiškės vėliau.

TVARKA

Kas su jaunesniaisiais veikia, žino, kad negalima su 100 ar 150 vaikų mase tiesiogiai dirbti. Reikia stovykloje būrelių. Kitaip vadovai turi rūpintis kiekvienu stovyklautoju atskirai. Užtat mergaičių ir berniukų stovyklose yra būreliai, kurių seniūnai - vadovai turi aiškias pareigas, o būrelio nariai atsako viens už kitą. Sveika varžybinė dvasia padeda užlaikyti švarą ir tvarką, gražiai suskirsto vakarų programos dalykus. Organizacija, kuri turi šiuos mažus būrelius—skiltis ištisus metus, sto-

vykloje nepradedą iš nieko ar tik nuo praeitos stovyklos pasilikusių atsiminimų. Ko daugiau stovyklautojai turi pareigų ir atsakomybės, tuo lengviau vadovams tvarkytis ir stovyklautojams auklėtis. Todėl pvz. Dainavoje vyresniųjų moksleivių stovykloje stengiasi su būrelių vadovais posėdžiauti kasdien ir prašyti jų pagalbos programos ir tvarkos reikalu.

Nemanau, kad yra skirtumo švaros ar tvarkos atžvilgiu — visi vaikai mėto popierius ir šiukšles (neretai išmokę iš savo artimųjų), bet nerangiai jas surenka, nebent varžybų paskatinti. Skautai pripratę prie rikiuotės ir sutartinių ženklų, todėl nėra to ilgo tarpo tarp signalo ir rikiuotės; jiems įprastinė rikiuotė nėra tokia įkyri. Prityrę stovyklų vadovai supranta rikiuotės ir kitų ženklų psichologinę reikšmę, pvz. kad tylus rankų signalas iššaukia vaiko dėmesį iš vidaus daug sėkmingiau, negu septyni pakartotini švilpukai per pietus tylos maldai. Kartais ateitininkų stovykloje daugiau rūpintasi sveikatingumu ir tvarka negu tradiciniai tuo rūpinamasi skautų stovyklose (pvz. dėl rūkymo, lankymosi berniukų - mergaičių rajonuose, radijo).

RELIGINGUMAS

Šias eilutes rašantį ir ateitininkus tik iš knygų ir spaudos pažįstantį nustebino faktas, kad ateitininkų stovykloje religingumas atrodė toks pat, kaip skautų stovyklose. Per lengvai užmiršau, kad visada žmonėse yra tarpas tarp idealo ("Dievui, Tėvynei, Artimui" ar "Visa atnaujinti Kristuje") ir praktikos. Iš tikrųjų, abiejų sąjūdžių stovyklose bevelk visada yra kasdieninės Mišios, tik dalis vaikų ir vadovų priima šv. Komuniją, visi kalba

ryto ir vakaro maldas, prie stalo, skautai dar prie vėliavos, visi vakare gieda "Marija, Marija" ir vakarinę programą užbaigia malda ar giesme. Prieš tai, kai religinis atnaujinimas pasieks lietuvius, reikės, kad jaunimas ir jų vadovai tikėtų sakramentiniu atnaujinimu, iš kurių visuotinis atnaujinimas plaukia. Skautai paprastai turi susikaupimo dieną stovykloje, kada būna religiniai pašnekesiai ir diskusijos.

Anksčiau maniau ir dabar tebemanau, kad ateitininkų stovykloje turėtų būti daugiau religinių diskusijų, daugiau dėmesio liturgijai ir į liturgiją panašioms pamaldoms, daugiau religinių darbų, kadangi ir lietuviškumas neš pelno tik tvirtose religingose asmenybėse t. y. tose, kurios įvairias savo pareigas ir privilegijas rimtai įgyvendina.

Pas skautus religingumas kitiems paprastai būna įtartinas, jo nepakanka: skautai vaizduojami tuo viduriu tarp gerų katalikų ir bedievių, savotiški indiferentai. Bet su skautų ideologija, santvarka bei dvasia susipažinusieji supranta, kad skautų tikslas yra pilnutinė sąmoninga asmenybė — geras tautietis - pilietis, paremtas tikėjimu Dievu ir religine praktika (to reikalaujama įstojant) ir tarnyba žmonėms — savo broliams, to paties Tėvo vaikams, kad žemėje būtų taika. Nors bendrai skautų siekimai nėra specialiai katalikiški, jie giliai krikščioniški. Užsimeimai gamtoje nėra vien tik užsiėmimai, bet sąmoningas netiesiogis skiepėjimas gamtos bei žmogaus grožio ir vertės, kuri atspindi Kūrėjo ranką ir meilę. Malda, Mišios ir artimui pagalba gamtoje sugrąžina kūrinių į jos pradinį stovį su Kristumi, jos galva.

Ateitininkų vadovai, manau, galėtų giliau įsisąmoninti ne tiek vadovavimo sociologiją, kiek krikščioniškosios bendruomenės sąvoką, apie kurią suktųsi visos stovyklos pastangos. Viena, kad vadovų sugyvenimas ir bendradarbiavimas nėra tik sociologinė ar psichologinė tikrovė techniškiesiems stovyklos darbams atlikti, bet tikrovė, turinti gilios teologinės reikšmės. Susibūrusių vadovų tarpe esanti krikščioniška meilė ir tikėjimas perduoda ne tik nuotaiką, bet ir (sakramentinės) malonės gyvą dvasią visiems stovyklautojams, ir Kristus, gyvenęs stovyklautojuose ir su stovyklautojais, priartina ir vadovus. Vadovai yra krikščioniškos dvasios mielės — jiems duota malonė vadovauti, pravesti, būti tėvų vietoje, būti pavyzdžiu, iššaukti — iškviesti ryžtingą dvasiškumą bei lietuviškumą ne savo naudai ar garbei, bet tikinčiųjų bendruomenės gerovei. Vadovų aukščiausiasis tikslas turėtų būti įsąmoninti stovyklautojuose bendruomenini jausmą, kad vienas už kitą yra atsakingas ne tiek kaip hierarchinės struktūros, kiek kaip krikščioniškosios šeimos narys — per užsiėmimus, tvarkantis, būrelių pasirodymais ir pan. Stovyklautojams turi būti aiškesnės jų gerų darbų ir pastangų, o taip pat klaidų bendruomeninės pasekmės (sakramentinis atnaujinimas yra bendruomeninis atgimimas). Manau taip pat, kad vietoj vien tik kavos ar arbatos vaikams sugulus, ateitininkų stovyklos vadovai ramiai galėtų subuvimą dar papildyti, pašvęsdami keletą minučių bendruomeninei maldai gal su Šv. Rašto ištraukomis ir psalmėmis, nes jų pareigos ir pašaukimas vadovauti yra galų gale sakramentinis, išplaukia iš kiekvieno pašaukimo būti ar-

ti Dievo krikštu, sutvirtinimu, atgaila, švč. Sakramentu, taip pat moteryste ir kunigyste.

PROGRAMA

Aiškiausi skirtumai programoje. Pas skautus vyrauja visa, kas žmogų išmoko savarankiškai gamtoje ir gyvenime manytis: gamtamokslis, pionerija, pirmoji pagalba, nagingumas, stovyklų menas. Ne tiek aiškinama, kiek praktiškai užsiimama pašnekesiais ir žaidimais. Toks praktiškas turinys ir metodas prieinamas 7-14 metų vaikui, kuris ligi 12-14 metų abstrakčių sąvokų neturi. Stovyklavimas yra integrali skautybės auklėjimo ir auklėjimosi dalis. Pas ateitininkus stovyklavimas, prasi-dėjęs po antrojo karo, yra maloni aplinka, reta proga susiburti, kurioje galima susigyventi ir išmokyti užsiėmimų. Trumpai, gali būti geras ateitininkas niekad nestovyklavęs, bet skauto be stovyklos neišsivaizduojame.

Kokiomis p r i e m o n ė m i s skautai ir ateitininkai jaunimą pritraukia prie sąjūdžių ideologijos? Skautai — netiesiogiai per konkrečius užsiėmimus (jauniesiems ligi maždaug 14); ateitininkai — tiesiogiai per idėjas. Laikyčiau antrąjį metodą suaugusiųjų metodu, kilniu, bet pedagoginiai stovyklaujančiam jaunimui nevisai stipriu. Užtat, atrodo, ateitininkų stovyklose paskutiniu metu daugiau susirūpinta sportu — pritraukti jaunimą sportu kuopose ir stovykloje, o paskui kartu skiepyti ir ideologiją. Dainavoje turėjome taip pat rankdarbių, molio, piešimo ir pan., kaip daroma bet kokioje jaunimo stovykloje (todėl nereikėtų sakyti, kad pasisavinta skautų metodo kaip tokio). Wasagoje labai gražiai praėjo trumpi, tik apie 20 min. užtru-

kę, rytmetiniai pašnekesiai įvairiais klausimais, po to 20-30 min. diskusijos būreliais po 10-12, po to būrelių pranešimai visiems. Kažin ar kur kitose lietuvių jaunimo stovykloje toks gerai pavykęs metodas buvo sugalvotas ir išbandytas? (Red. pastaba: turimomis žiniomis, labai sėkmingos buvo diskusijos šiemetinėje moksleivių ateitininkų stovykloje Kennebunkporte). Pas skautus paprastai daug paskaitų nebūna (nebent vadovai apsilaidę). Tačiau atsižvelgiant į diskusijų pasisekimą Wasagoje tokio pat amžiaus jaunimo stovykloje, būtų labai naudinga įvesti daugiau diskusijų ir skautų stovyklose, nes jos lygiai taip pat gražiai pasisekė, pavyzdžiui, Romuvoje skautų vadovų stovykloje. Pas skautus visame pasaulyje sportas nėra puoselėjamas nei iš tradicijos, nei dėl kokių tikslų.

Programų ruošime keltinas formalizmo klausimas. Pas skautus, galima sakyti, kasdieninių laužų šabloniškas formalizmas toli nustumė tikrą laužų tikslą ir pasekmes jauno stovyklautojo auklėjime. Todėl dėl vakarų programų skautai galėtų daug pasimokyti iš ateitininkų, nes šie nėra ribojami nevisai pasisekusių tradicijų. Mūsų skautai neretai ribojasi prie laužo cirkiniais pasirodymais apie kirpyklą ir pan., kurie neturi jokios svarios minties. Užmirštas laužas, kaip ramus smagios stovyklaujančios šeimos pergyvenimas besiruošiant nakčiai po dienos įvairenybių, ypatingai kai stovyklaujama labai didelėse bendrose stovyklose. Dainavoje ateitininkų stovykloje literatūros vakarai buvo labai gražiai parengti.

Programos iš tikrųjų visų gan lanksčios, nežiūrint, kiek iš anksto planuota (arba ne-

planuota.) Abiejų rūšių stovyklos, atrodo, bendrėja: tiek aplinkybių, tiek neišplėstų horizontų verčiami, vietoj mažų savarankiškų skautų stovyklų pamėgome ko didesnes, kas įspūdinga ir „gražu“. Pas skautus prarandama skilčių sistemos dvasia, gamtoje smarkių užsiėmimų - nuotykių; apsiribojama bendrais laužais ir šokiais; ateitininkai gi stovykloje turi būrelius, išvysto laužų meną, domisi gamta ir pan. Būtų, manau, visai įmanoma visoms stovykloms atsiekti bendrą stovyklavimo kaip tokio tikslų, su ypatingais kiekvieno sąjūdžio metodais ir išvalgomis, be ypatingo reikalo skirtis tik vardu.

LIETUVIŠKUMAS

Nei vienas nei kitas sąjūdis neturi ypatingų skirtingų ar tobulesnių priemonių lietuviškumui sukurti. Tur būt, tiek pat išgirsime lietuviškai kalbant visur, išskyrus jeigu atsitiktinai būrelių varžybos ar kitkas paskatintų stovyklautojus ar keli užsispyrę stovyklautojai trauktų smagiau nusiėikusius nuo lietuvių kalbos savo tarpe. Sėkmingos vakarų programos, tautiniais motyvais darbeliai, tautiniai šokiai, pašnekesiai, diskusijos pareina nuo atskirų vadovų gabumų ir ryžto.

SUNKUMAI

Visi kartu panašiai vargstame ir kovojame su panašiais smulkiais ir reikšmingesniais trūkumais: vadovų trūkumu, viršininkavimu vietoj vadovavimo, nepilnu planu iš anksto, netikėtu lietumi, neišnaudotu laisvalaikiu, nepaaušta vakaro programa; taip pat su mergaičių - berniukų santykiais: ar kartu ar atskirai valgyti, maudyti, vakari-

nėse programose dalyvauti. Manoma, kad vienas svarbių stovyklos tikslų yra susipažinti, bet kolkas neišrastas būdas pakankamai teigiamai į mergaičių - berniukų santykius žvelgti — duoti maloniai bendrauti be tuoj įtariamų „poravimųsi“, be naktinių slampinėjimų, be tvarką ardančių šnabždėjimų vakarinės programos metu, be paskutiniosios nakties triukšmo daugelyje stovyklų (kuri paskutinė naktis gal dėl vadovų neapdairumo jau beveik visur neatitinka sveiko stovyklavimo tvarkai — o ką dar kalbėti apie skautiškumą ar bendruomeninę dvasią?).

Iki tobulumo visur toli. Belieka tik iš dabartinių stovyklavimo sunkumų padaryti pereinamą laikotarpį į geresnį stovyklavimą. Trumpai pasakius, ar pas skautus dvasia pajėgia nugalėti formalizmą (rikuotėje, programoje, uniformose, vadovavime) ir ar pas ateitininkus dvasia gali truputėlį daugiau išsikūnyti sumaniai pritaikytais metodais. Todėl, manau, bendradarbiavimas tarp abiejų rūšių stovyklų (ir visų kitų stovyklų) vadovų yra būtinas, kad lietuvių jaunimo stovyklos tinkamai prisidėtų lietuviybei ne tik išlaikyti, bet ir kurti.

Tautinėje srityje bendradarbiauti būtina, pasidalinti mintimis apie lietuvių kalbą, laisvės kovotojų vakarus, darbelius ir pan.

Pirmoje vietoje stovyklos turėtų atsiekti stovyklų tikslus šiais moderniais laikais. Stovykloje jauni žmonės turėtų turėti progos išmokyti būti ramūs (gamta, tylą be radijo ir televizijos, be automobilių), džiaugsmingi (nuotykiškai, užimti patys save be didmiesčių žiūroviškumo), draugiški bendruomenine dvasia (būreliai, stovyklos programa), sveiki (žaidimai, sportas,

oras). Be šio stovykliško pagrindo bet kokia lituanistinė programa stovykloje beprasimė ir be pasekmių. Taip pat ir su religiniais siekimais, su skautų ideologija ir panašiai.

BENDROS PASTANGOS

Jau minėta, kad būtina sužinoti, pasidalinti išpūdziais, medžiaga, užsidegimu vadovų tarpe — ne tik atsitiktinai, bet pastoviai.

Vienas jau siūlytas, bet neįvykdytas būdas būtų lyg lietuviškoji taikos tarnyba (peace corps): jaunų vadovų būreliai — muziko, šokių mokytojo, sporto ir žaidimų vadovo, vandens sargo, lituanistinių dalykų ir vakarų programos vedėjo — kurie už menką atlyginimą visą vasarą praleistų įvairiose stovyklose. Studentams lengviau vieną vasarą visai paaukoti, negu iš vasaros darbo keliom savaitėm atsisraukti.

Antras būdas būtų lietuvių stovyklų metraštis su visų stovyklų statistika, trumpais aprašymėliais, įvairių vadovų rašinėliais rūpimaisiais klausimais, lituanistinių ir kitų programų rėmais.

Trečiasis būtų metinis buvusių ir busimų vadovų pasitarimas įvertinti pereitų metų stovyklą, pasidalinti sumanymais.

Ar pasiseks stovyklų vadovams tiek susiorganizuoti, sunku pasakyti. Dažnai mūsų visuomenėje būna planų ir daug aprašymų spaudoje, bet mažai darbo. Daug pareis nuo to, kaip stovyklų vadovų tarpe per ištisus metus išsilaikys stovykloje išaugusi bendruomeninės atsakomybės ir bendruomeninio džiaugsmo dvasia. Šie 1966 — jaunimo metai yra pats laikas visuomenei šiuo klausimu susirūpinti ir tą rūpestį privesti prie realių pasekmių.

LIGONĮ APLANKYTI

Sunki liga — tai mirties beldimasis į mūsų gyvenimo duris; lengva — priminimas, kad esame mirtingi. Kiekvienu atveju liga yra kančia, kuri išbando mūsų krikščionybės gyvumą ir gyvenimiškumą ar jos paviršutinumą. Šia prasme M. M. Teilhard de Chardin, žinomo jėzuito mokslininko sesuo, yra rašiusi: “Yra trys bandymai, kurie tik tada pasidaro vaisingi, kai jie apvaldomi: pagunda, skrupulai (t. y. nepagrįsti kankinantys sąžinės svyravimai ir abejonės. — A. G.) ir liga”. Liga yra tikrai moralinis žmogaus išbandymas, nes vienus ji sugniuždo, kitus gi dvasiniai pakeičia ir subrandina. Čia svarstomas labdarybės darbas bent dalinai nori padėti sergančiam jo bandymą pakelti ir laimėti.

LIGONIS IR LIGA

Sunkus ligonis yra žmogus fizinės negalios stovyje. Jam reikia svetimų rankų, kojų, akių patarnavimo, kad jam ką atneštų, kur nors už jį nueitų, ką nors jam paskaitytų ir t. t., nes jis pats yra prirakintas prie vienos vietos.

Dvasinė prasme toksai ligonis yra nekartą visiško abejingumo (taigi pusiau mirusiojo) padėtyje. Jo niekas nedomina. Grožis jam neegzistuoja. Jam viskas vis tiek pat. Jis išgyvena pačią didžiausią kankinančią vienaatvę, nes niekas jo kančios negali nei iš jo atimti, nei ją pasidalinti, nei ją pilnai suprasti. Visą kančios naš-

tą jis turi patsai vienas pakelti. “Kas gali būti asmeniškės nio už kančią? Baisus yra tasai mūsų pastangų bejėgiškumas pavaizduoti kitiems mūsų kančios tikrovę. Antra vertus, tragiškas yra ir tų žmonių užuojautos neatitikimas tai kančiai. Tai vis perdaug aiškus įrodymas, kad kančia negalima su nieku pasidalinti. Labiausiai yra vienišas žmogus, kai jis kenčia” (Th. Merton).

Sirgdamas žmogus dvasiniai kenčia ir dėl to, kad “liga yra vienas didelis žmogaus pažeminimas” (Z. Maurina). Jos metu pasirodo žmogus visame savo vargingume ir priklausomybėje nuo kitų. Nė kartą ligoje suaugęs žmogus virsta bejėgiu vaiku. Gulėdamas ligoninėje, pažeminimą nesykį jis patiria ir iš ligoninės kai kurių tarnautojų, kurie apsipratę su ligoniais net ir visai be kaltės neturi to jautrumo, kurio taip reikia ligoniui. Patyrimo įkvėpta Z. Maurina yra rašiusi apie tokius tarnautojus, kad “kiekvienas jų pažvelgimas gesina gyvybę”. To pažeminimo patiria ligonis ypač neturtinigiems skirtose ligoninėse, kai jis įvairių gydytojų ar studentų (kad ir mokslo tikslais) apžiūrinėjamas virsta tartum daiktu.

Šis pažeminimas ligoje kyla ir iš to, kad ligoje žmogus lyg tampa tik kūnu, nes kūno kančia dažniausiai visą ligonio dėmesį sutelkia į kūną. Štai kodėl sunkios ligos atveju

ALFONSAS GRAUSLYS

Šeštasis gailestingumo darbas kūnui

taip nelengva pakelti akis į dvasines aukštybes. Anot vieno posakio, pasitikėti paskutinių valandų atgaila negalima, nes sergančio žmogaus pati atgaila serga. Apie tą žmogaus sunkios ligos metu virtimą kūnu, apie tą dvasingumo aptemimą subtiliai yra rašęs Th. Mann „Zauberberg“ romane.

Žvelgiant giliau ir jautriau į pačią ligą, ji dvelkia paslaptimi ir todėl kažkuo šventu. Tai dalinai yra paslaptis dėl to, kad daugelio ligų priežastis ir kilmė nėra pilnai aiški. Jau mislė yra ir tai, kad pilnai nežinome, kaip dvasia veikia kūną, gydyma ar sirgindama. Todėl „vidinių galimybių vystymosi sutrukdymas iššaukia ligas. Tam tikros žuvų rūšys žūna permažam akvariume“ (Z. Maurina).

Liga yra paslaptis, nes patys dieji šventieji buvo paliejami ypatingai didelių ir slaptingų ligų ir kančių. Prisiimkime tik tokius šventuosius mistikus kaip šv. Teresėlę iš Avilos ar šv. Joną nuo Kryžiaus. Čia prisimintini ir Kristaus žaizdomis pažymėti stigmatikai, kad ir šiuo metu gyvenęs Italijoje kapucinas tėvas Pijus. Štai kodėl artintis prie sunkaus ligonio reiškia artintis prie paslapties, kuri reikalauja pagarbos.

Didžiųjų krikščionių giliu išvėlgimu, kančia yra natūralus krikščionio stovis. Kiekvienas krikščionis, anot jų, per krikštą įjungtas į Kristų, į jo Mistinį Kūną, tuo pačiu yra įjungtas ir į jo kančią. Anks-

čiau ar vėliau jis šaukiamas drauge su Kristumi išgyventi jo kančią. „Krikštas, kurs mus panardina Kristaus mirtyje (nes visos sakramentų malonės gaunamos Kristaus mirties nuopelnų dėka. — A. G.) pašaukia į mus visus mūsų gyvenimo kentėjimus“ (Th. Merton). Nenuostabu, kad apčiuopiamiausias Nukryžiuotojo pavaizdavimas, anot mistikų, yra ligonis lovoje, nes jo kančios lova yra jo kryžius.

KAIP LIGONĮ LANKYTI?

Ligonį reikia lankyti. Jei kas neturi jį lankančiojo, jei jis yra pamirštas, tada jis, nors nemiręs, yra jau palaidotas. Vargas tokiam vienišam, kurs su Evangelijoje minimu ligoniu gali pasakyti: „Aš neturiu žmogaus“ (Jon. 5, 7), neturiu, kas mane atsimena.

Ligonis taip reikalingas lankytojo! „Kad gyvenčiau, turiu aš matyti gyvų žmonių veidą“ (Z. Maurina). Tokie gyvi tegali būti tik tie, kurie ligonį aplanko širdim nešini. Oficialūs ligonio prižiūrėtojai dažnai šiuo atžvilgiu būna negyvi, nes jie atlieka tik pareigą, o pareiga dažnai būna šalta. Kaip paduota ranka padeda luošam peržengti kliūtį, taip meilė padeda pakelti ligą ir,

mirčiai priartėjus, peržengti jos slenkstį.

Mokėti tinkamai ligonį lankyti ir jį paguosti nėra lengva. Nenuostabu tad, kad kiekvienas jautresnis lankytojas eina pas ligonį su tam tikra baime, nes jis nežino, ar jam pavyks bent valandėlei švys-telėti spinduliu ligonio tamsoje. Jei jau bendravimui su sveikaisiais reikia susiderinimo ir takto, tai tuo labiau jų reikia susitinkant su ligoniais.

Ligonio nervai yra dažniausiai įtempti ir jo jautrumas liguistas, tad lankytojas, eidamas pas jį, turi apsiginkluoti didele išorine ir vidine ramybe. Čia prisimintina, kad „meilė gerai žino, kiek daug savęs reikia išsižadėti, kad turėtų iš ko duoti“ (H. de Lubac). Šitokia ramybė pasireiškia, kai pas ligonį kalbame nedaug ir ne perbalsiai.

Pasikalbėjimuose su ligoniu neturime kalbėti apie save ir savo reikalus, bet tokių pokalbių turinys turi būti ligonis ir jo stovis. Todėl ligoniui reikia leisti apie savo ligą išsipasakoti, nes daugelis jų į tai yra linkę ir tai jiems palengvina. Jei jau pasikalbėjimuose su visais galioja taisyklė: „geras būdas kitiems patikti—tai su jais kalbėtis apie juos

Kentėjimai... – jie nėra mano kentėjimai. Tai Kristaus kančia, kuri, tartum vynuogių keras, įaugo savo šakelėmis į mano gyvenimą, kad galėtų ten išauginti vešlias kekes.

Tomas Mertonas

LIGONĮ LANKYTI (iš 341 p.)

pačius”, tai tuo labiau tas tin-
ka kalbantis su ligoniais.

Ligonį lankant ypač netinka kalbėti jam apie savo džiaugsmus, sumanymus, apie išgyventas ar būsimas pramogas, nes tokių temų akivaizdoje ligoniui jo liūdnas stovis pasidaro dar liūdnas. Reikia tad nujaušti, kuo galime jį paguosti ir pradžiuginti. Atsiminkime, kad ne viskas, kas sveikam teikia džiaugsmą, pradžiugina ir ligonį. Niekartą būna ir taip, kad lankytojo paguodos žodžiai ligonį tik kankina, nes jis nežino ligonio kančios laipsnio ir atspalvių. Nors liūdna, bet nekartą sveikasis prakalba į ligonį jam visai svetima ir nesuprantama kalba; jo patarimai šauna pro šalį, o kartais net ir užgauna ligonį. Nereikia, pavyzdžiui, kaip tai dažnai daroma, guosti ligonį nurodant, kad kiti dar labiau kenčia, nes kiekvienam kenčiančiam jo kryžius yra pats sunkiausias. Svarbu taip pat nujaušti ir tai, kiek ilgai galima pas ligonį pabūti, kad jį nepervarginus.

“Būti ligoniui — tai laukti Kristaus”. Tuos žodžius pasakęs R. Schneider čia turėjo galvoje tą Evangelijoje aprašomą ligonį, kurs 38 metus sirgo, gulėjo prie tvenkinio ir buvo Kristaus pagydytas. Tad lankytojas turėtų atsargiai prisidėti prie ligonio susitikimo su Kristumi sakramentų pavidalu. Ir jei tikintis ligonis savo kančioje apčiuopiamiausiai paguodžiamas religine paguoda, tad koks neapsakomas yra nežmoniškumas komunistų, kurie (kaip iš Lietuvos gautų davinį sužinome) net ir raštu tos paguodos ligoniui prašant, prie jo neprileidžia dvasininko ligoninėje. Čia prisimintini kardinolo Faulhaberio žodžiai: “Tik žiaurumas

pasiunčia bejęgi be šviesos ir vadovo, be maisto ir paso į naktį”. Toji šviesa ir maistas — tai ligonių sakramentai.

Religinio įsitikinimo lankytojas turėtų bandyti įkvėpti ligoniui ir tą religinę nuotaiką, kuri ligą pašventina ir padaro ją antgamtinio žvilgsniu vaisingą. Tai ramus ir tylus kančios pakėlimas, atgailos dvasioje aukojant už savo nuodėmes. Šitoks aukojimas, jo lovą paversdamas skaistykla, jį apvalo ir brandina Dievo regėjimui.

Lankant ligonį dažniausiai nunešamos jam gėlės, kad jų grožis bent valandėlei palengvintų pakelti gamtinį kančios baurumą. Tačiau jei ligonis dar gali skaityti, reikėtų šalia gėlių nunešti jam ir gerą dvasinę knygą, kad dvasinių minčių įtakoje jo siela labiau atsivertų Dievui.

Lankant ligonį svarbiausia yra su juo kalbėti ir jam patarnauti su meile, nes ligonis labiausiai laikosi meile sustiprintas. Šią ligonio lankytojo meilę turi kurstyti toji pagrindinė šio labdaringo darbo įkvėpėja — mintis, kad ligoniui skiriama meilė yra meilė pačiam Kristui, kurs po ligonio pavidalu slepiasi ir to meilės aplankymo nori. Apie tą norą jis pats yra pasisakęs, kalbėdamas apie paskutinę Didžiosios Atskaitomybės dieną: “Buvau... ligonis, ir jūs mane aplankėte...” (Mat. 25, 36).

Šis gailestingas darbas auklėja patį lankytoją, nes, pamąčius daug didesnę artimo kančią, darosi lengviau ir kantriau pakelti savo lengvesnius vargus. Tas darbas turėtų mums įkvėpti pastovią dvasią ir ryžtingumą, kurį praplėstume į visus žmones, nes visi, ligoniai ir neligoniai, ilgisi supratimo, švelnumo ir meilės.

VAIKŲ STOVYKLOS

BRONIUS

KRIŠTANAVIČIUS, S. J.

Savo laiku Adrijos ir Tirėnų jūros pakraščiuose Benito Mussolinis buvo pastatęs daug gražių vasaros stovyklų, kuriose darbininkų vaikai praleisdavo atostogas. Tos stovyklos buvo tikrai gražios: gražūs pastatai, gražios apylinkės, rinktinis personalas ir modernišką stovyklų įrengimas.

Pasibaigus karui, daugelyje tų stovyklų apsigyveno karo pabėgėliai. Tačiau stovyklų idėja pasiliko gyva ir mūsų komisijos pirmininkas, rodos, 1946 m. ryžosi jas atgaivinti. Sušaukęs artimus bendradarbius, jis išdėstė savo mintį ir klausė mūsų patarimo.

Daugiausia kalbėjo vienas buvęs fašistas karininkas, ilgis metus dirbęs Musolinio įsteigtose stovyklose. Jis turėjo patyrimą ir žinojo, kaip stovyklos organizuojamos. Bet dabar stovykloms pastatų nebebuvo ir stovyklų mintį reikėjo įgyvendinti kitose aplinkybėse.

DVIEJŲ RŪŠIŲ STOVYKLOS

Vedant ilgas diskusijas, išryškėjo galimybė steigti dviejų rūšių stovyklas: taip vadinamas pastovias stovyklas, kuriose vaikai gyventų dieną ir naktį, ir dienos stovyklas, kuriose vaikai praleistų tik

dieną. Jei kur nors atsirastų koks tinkamas pastatas, pa-vyzdžiui, mokykla, ten būtų galima steigti pastovią sto-vyklą; kur pastato nėra, ten užtenka įrengti virtuvę ir val-gyklą. Prasidėjus darbui, pa-tyrimas parodys tolimesnį ke-
lią.

Man, turėjusiam iki šiol dau-gybę virtuvių ir neblogą per-sonalą, nebuvo sunku organi-zuoti dienos stovyklas. Vietos kunigai, atsakingi už stovyklų gyvenimą, mokytojų ir katali-kų akcijos narių tarpe galėjo susirasti gerų bendradarbių. Kiekvienam mieste ir miestel-yje buvo gydytojų, kurie mielai sutiktų rūpintis sto-vyklautojų sanitarine priežiū-ra. Reikėjo surasti tik šokią tokią pastogę nuo lietaus, tin-kamą žaidimų aikštę ir porą futbolų. O tai padaryti buvo nesunku. Sunkiau buvo orga-nizuoti pastovias stovyklas. Jas reikėjo priglauti prie ma-žiau nuo "karo nukentėjusių našlaitynų ir seselių mokyk-lų. Tokių buvo nedaug ir ma-no darbo srityje pirmaisiais metais pastovių stovyklų skai-čius buvo labai ribotas.

Igijęs šiek tiek patyrimo, antraisiais ir trečiaisiais me-tais beveik kiekviename mies-te ir miestelyje įsteigiau dau-gybę dienos ir keliolika pasto-vių stovyklų. Vaikų jose buvo jau virš 20,000 ir malonu bū-davo jas aplankyti.

KUNIGAİKŠČIO VILOJE

Kartą į vieną pastovią sto-vyklą nuvežiau du aukštus

švietimo ministerijos valdi-ninkus, parodžiau jiems sto-vyklos patalpas ir pristaciau personalą. Stovykla buvo pa-vyzdinga, ir aš mačiau, kad valdininkams ji patiko. Kai vaikai susėdo prie stalo, mes nuėjome į valgyklą. Prieš atsitiktinai prie vieno stalo, paklausiau pirmo berniuko, kuo užsiima jo tėvas. Jis man atsakė, kad jo tėvas yra gat-vės šlavėjas. Kai paklausiau antro, sužinojau, kad jo tėvas bedarbis. Bedarbis buvo ir trečio berniuko tėvas. Sekan-čio tėvas vertėsi skudurų, gelžgalių ir kitokių daiktų prekyba ir turėjo nemažą šei-mą. Iš berniukų apetito matė-me, kad jie namuose turėjo badauti. Dabar jie gyveno ko-kio tai kunigaikščio viloje, nupirktoje mūsų komisijos po-piežiaus pinigais, valgė socialistai ir dėvėjo komisijos padovano-tus drabužius. Valdininkai su-prato mano klausimų prasmę ir žadėjo pasakyti ministeriui, kokia publika vieši kunigaikš-čio rūmuose.

— Matote, — tariau valdi-ninkams, — kokią revoliuciją padarė popiežiaus komisija. Aš tikiuos, kad jūsų apsilan-kymas stovykloje bus naudin-gas jums ir mums.

Valdžia pagalbos tikrai ne-gailėjo, nes matė, kad kiek-viena lyra buvo išleidžiama beturčiams. Stovyklų perso-nalas susidėjo iš savanorių, kurių dauguma negavo jokio atlyginimo. Neimdavo atlygi-nimo nei seselės, nei gydyto-jai.

Daugiausia pagalbos stovyk-loms gaudavome iš Amerikos katalikų. Jie siųsdavo maisto produktų, vaisių ir drabužių. Vatikanas maisto produktus papildydavo savais ir užmo-kėdavo transportus.

STOVYKLŲ ORGANIZACIJA

Vaikus stovykloms atrink-davo vietos kunigai. Pirmoj vietoj būdavo imami bedarbių vaikai, antroje — smulkių amatininkų arba laikiną dar-bą tedirbančių samdinių, tre-čioje — gausių šeimų vaikai. Jei vaikų prisirinkdavo dau-giau, negu galėdavom numa-tyti, reikėdavo nubraukti pus-ryčius arba sumažinti dienų skaičių. Tačiau vėliau pramo-kau užpildyti trūkumus atsar-gomis.

Išdalinęs maisto produktus, keliom dienom pasiimdavau lengvą automobilį ir važiuo-davau pasižiūrėti, kaip sto-vyklos veikia. Tai būdavo sunkios bei varginančios die-nos, bet kartu ir naudingos. Komunistai, nepajėgdami pa-tys steigti stovyklų, kritikuo-davo mūsų darbą ir kabinda-vosi prie mažiausių smulkme-nų. Reikėdavo tad pačiam ap-žiūrėti maistą, patalpų švarą, dienotvarkę ir jos pravedimą.

Vasaros stovyklos išvargin-davo ne tik mane, bet ir sto-vyklų personalą. Niekur ne-mačiau tokių gyvų vaikų kaip Italijoje ir iki šiol nesupran-tu, kaip kunigai, seselės ir mokytojai juos suvaldydavo. Kai išvykdavau iš stovyklos,

man ūždavo ausys ir pats nejučiomis pakeldavau balsą. Ypatingai triukšmingos stovyklos būdavo prie jūros, kur klegėdavo vaikai, vanduo, uolos ir vėjas. Ten, stovėdamas vaikų būryje, negirdėdavau savo paties balso.

Italijos gydytojai žino, kuriems vaikams naudinga vasaroti prie jūros, kuriems maždaug 500 metrų aukštumoje ir kuriems kalnuose. Vesdami registraciją stovykloms, visus vaikus perleisdavom per gydytojų rankas, kad būtų saugūs nuo užkrečiamų ligų ir kad žinotumėm, kur kokią vaiką siųsti. Nepaisant visų atsargumo priemonių, kiekvienais metais mano darbo srityje vis mirdavo po vieną vaiką. Paskutiniaisiais metais savo žinioje turėjau 272 stovyklas su 38,000 vaikų ir laukiau įprastos, tarsi neišvengiamos nelaimės. Ir tikrai nelaimė įvyko: pastovioje Gaetos stovykloje mirė, rodos, 10 metų mergaitė. Ji buvo našlaitė, priglausta giminių. Nepaisant, kad ji sirgo apendicitu, giminės ją išsiuntė į stovyklą. Vos išlipusi iš autobuso, ji sukniubo ant žemės ir, arkivyskupui savo automobiliu ją vežant į ligoninę, mirė pakeliui.

Važinėdamas iš stovyklos į stovyklą, beveik kiekviename miestelyje rasdavau ką nors ypatingo ir sektino. Italai yra kūrybingi žmonės ir bendriems stovyklų bruožams moka duoti vietos koloritą. Vienur rasdavau kokią nors ypatingą žaidimą, kitur kokią negirdėtą dainą, dar kitur gabų komiką, chorą, muziką ar sportininką. Labiausiai man patiko vieno kunigo sumanymas vežti stovyklų vaikus į kitą stovyklą ir ten suorganizuoti bendrą šventę. Tą mintį žaibo greitumu išplatinau visoje darbo srityje ir dar tą

pačią vasarą, baigiantis stovykloms, turėjau kuo pasidžiaugti.

STOVYKLŲ ŠVENTĖ

Mano planas susidėjo iš dviejų dalių. Visų pirma, baigiantis pirmam stovyklos mėnesiui (vaikai viešėdavo stovyklose tik vieną mėnesį), siūliau nuvežti vienos stovyklos vaikus į kitą stovyklą arba padaryti su jais vienos dienos ekskursiją į kokią nors žymenę vietą. Stovyklavę kalnuose galėjo važiuoti prie jūros, o pajūrio stovyklautojai — į kalnus. Vyskupijų pirmininkai turėjo susirasti ir vieną dieną nuvežti visus vaikus į numatytą vietą. Kadangi stovyklos tęsdavosi dviem pakaitom liepos ir rugpiūčio mėnesį, reikėdavo organizuoti dvi tokias ekskursijas. Paskui, rugpiūčio mėnesio pabaigoj arba rugsėjo mėnesio pradžioj pirmos ir antros pakaitos vaikai turėjo suvažiuoti į vyskupijos centrą. Vyskupai turėjo jiems atlaikyti pamaldas, o vaikai per vyskupą padėkoti Šv. Tėvui. Po pamaldų, žinoma, turėjo būti bendros vaisės, sporto rungtynės ar meninė dalis. Važiuojant į vyskupijos centrą arba darant ekskursiją, reikėjo būtinai aplankyti kokią nors komunistų valdomą ar rausvą miestelį ir jame stabtelėti. Autobusai ar sunkvežimiai, žinoma, turėjo būti papuošti popiežiaus vėliavomis. Tegul komunistai pyksta ar niršta, bet vaikų jie nedrįs liesti.

Mano planas patiko visiems vyskupijų pirmininkams ir jie tučtuojau pradėjo organizuoti ekskursijas. Patiko ir vaikams, nes jie galėjo praplėsti savo akiratį. Vienas kunigas man pasakojo, kad jo stovyklos vaikai, pamatę pirmą kar-

tą savo gyvenime jūrą, negalėjo ja atsižavėti ir puolė apsirėngę į vandenį. Išlipę iš vandens, jie tol zirzė ir maldavo, kol jis prižadėjo jiems kitą tokią ekskursiją. Parvažiavę namo, vaikai pasakojo būtų ir nebūtų dalykų apie jūrą ir taip išgarsino stovyklą, kad jis negalėjo atsiginti prašymų priimti naujus vaikus. Kitais metais, susikalėdojęs pinigų, jis veždavo vaikus į pajūrį kiekvieną savaitę. Tų ekskursijų garsas pasklides ir kitose apylinkės stovyklose, ir nevienas jo kolega buvo priverstas sekti jo pavyzdį.

Ekskursijų ir stovyklų užbaigimo švenčių mintis patiko ir mūsų komisijos pirmininkui. Kadangi visos Romos stovyklos priklausė tiesiog nuo jo žinios, jis nusprendė sukoncentruoti vaikus į šv. Petro baziliką ir padaryti joje didelę šventę. Paprastai jis pats atlaikydavo vaikams šv. Mišias ir pasakydavo pamokslą. Gavęs Šv. Tėvo telegramą, jis čia pat ją perskaitydavo ir sukelėdavo popiežiui ovacijas. Kai vaikai išeidavo į šv. Petro aikštę, popiežius pasirodydavo lange ir palaimindavo vaikus.

Kai popiežius važiuodavo į Castel Gandolfo vilą, esančią mano darbo srityje, paprašydavau kunigų, kad visus vaikus išrykiuotų pakeliui ir pasveikintų Šv. Tėvą. Vienais metais stovyklų vaikai sudarė poros kilometrų eilę ir pripildė visą Castel Gandolfo miestą aikšte.

Provincijoje stovyklų užbaigimų šventės būdavo kuklės, nės apimtimi ir skaičiais, bet nemažiau jaukios ir išpūdingos. Vyskupijų pirmininkai, lenktyniuodami savo tarpe, vis išrasdavo ką nors naujo ir turėdavo progos viešai pasirodyti. Be to, tos šventės sutraukdavo tokias dideles žmo-

nių — tėvų, giminių ir pažįsmų minias, kad jos virsdavo viso miesto ar miestelio šventėmis.

SU VAIKAIS IR SVEČIAIS

Gražiausią stovyklų užbaigimo šventę esu matęs Albano ir Gaetos vyskupijose. Albano vyskupijos vaikai po pamaldų ir pamokslo atvyko su savo vyskupu prie jūros i kokio tai kunigaikščio pušyną ir laukė svečių iš Romos. Mat, pats komisijos pirmininkas žadėjo juos aplankyti ir prašė manęs, kad jį palydėčiau. Nors nesu švenčių mėgėjas, bet šį kartą sutikau, tikėdamas galėsiąs ką nors pasimokyti. Ir nesigailėjau nuvažiuavęs.

Stovyklų buvo, rodos, apie 12 ir kiekvieną reikėjo pasveikinti atskirai, kiekvienos stovyklos vadovybei pasakyti ypatingą komplimentą ir, jei galima, vaikams papasakoti kokią nors stovyklinį juoką. Bet oras buvo toks gražus, pušynas toks kvapus, o jūra tokia žavi, kad aš labiau susidomėjau gamta, negu stovyklomis. Vis atsilikdamas nuo vyskupo ir komisijos pirmininko po koki žingsnį, pagaliau, progai pasitaikius, pasislėpiau už krūmų ir, niekeno nepastebėtas, leidaus į jūrą. Kol vyskupas ir komisijos pirmininkas pasveikins visas stovyklas, aš galėjau pasimaudyti jūroje bent pusvalandį. Niekas manęs tuo tarpu neieškos, o jei ieškos — atras.

Kai išlipau iš jūros, pamaniau, kad manęs pasigedo. Bet už poros minučių vėl buvau vaikų tarpe ir jiems pasakiau, kad šį kartą norėjau apžiūrėti ne virtuvę ar maistą, bet jūrą. Jūra tikrai žavi ir nė kiek nestėbiu, kad ji jiems patinka.

Žavi buvo ir meninė šventės dalis. Albano stovyklos tu-

rėjo rinktinį personalą, paruoštą Romoj. Tai buvo jaunų mokytojų ir katalikų akcijos mergaitės, gerai susipažinusios su vaikų vaidinimais, dainomis ir žaidimais. Nors meninė programa užsitęsė porą valandų, bet aš pats nejaučiau jokio nuovargio. Atvirkščiai, jaučiau norą kitais metais dar kiekiau pasidaruoti, kad vaikai, vyskupas ir komisijos pirmininkas galėtų pergyventi dar tokią žavią ir neužmirštamą reto grožio valandą.

Gaetoje susirinko virš 2,000 vaikų iš 15 ar 20 miestų. Ta proga norėjau pagerbti dr. Malandruccą, nebeatsimenu kokios įstaigos vedėją, bet nuoširdų mūsų komisijos draugą ir sąžiningą Littorijos apskrities valdininką. Niekam nesakydamas, gavau popiežiaus ordiną ir šventės proga norėjau jam įteikti. Kadan gi tą dieną tarnybos reikalais jis važinėjo netoli Gaetos, tai, iš namų paėmęs jo žmoną ir dukterį, išvažiavau jo ieškoti. Žmoną, dukterį ir ordiną palikau Gaetos vyskupo globoj, o jį patį radau Minturno našlaityne.

Kai nuvykau į Gaetą antrą kartą, radau vaikus žaidžiančius prie jūros. Nuotaika buvo nepaprastai gera, vyskupas buvo visiškai užkimęs, seselės ir stovyklų personalas vos bepavilkėjo kojas, o svečiai baigė valgyti pastą, asciutą, atlikusią nuo vaikų pietų. Tos pastos, jau atšalusios ir sustingusios, užkandome ir mes. Paskui išrykiavom vaikus ir nuvedėm į miesto aikštę, kur aukštiems svečiams buvo paruošta tribūna.

Kai vaikai apspito tribūną su vėliavom ir plakatais ir kai provincijos autoritetai pabai-gė savo kalbas, tribūnoje atsistojo vyskupas ir sausu, užki-

musiu balsu pasakė, kad popiežius nori pagerbti dr. Malandruccą, suteikdamas jam šv. Silvestro ordiną. Tie sausi žodžiai sukėlė tokias ovacijas popiežiui ir valdininkui, kokių aš nesitikėjau. Nuo tos dienos pasikeitė provincijos valdininkų nuotaikos ir man plačiai atsivėrė visų įstaigų durys. 1951 m. pavasarį aukštesnieji provincijos valdininkai su prefektu priešakyje prašė popiežiaus audiencijos, kurią jiems mielai parūpinau. Po savivaldybės rinkimų pasikeitė ir politinis provincijos veidas.

ŽIEMOS DARBAS

Rudenio pabaigoje prisikraudavau sunkvežimį maisto produktų ir dar kartą aplankydavau visas buvusias stovyklas. Kad vaikai palaikytų ir toliau ryšius su kunigu ir bažnyčia, kiekviename mieste palikdavau miltų, pieno miltelių ir cukraus tiek, kiek reikėdavo vaikų pusryčiams dešimčiai sekmdienų. Buvusieji stovyklų vedėjai kiekvieną sekmdienį turėdavo sukviešti vaikus į bažnyčią pamaldoms, o po pamaldų duoti jiems šiltus pusryčius, pamokyti katekizmo ir išvesti juos į žaidimų aikštę. Tokiu būdu auklėjimo darbas, pradėtas stovyklose, užsitęsėdavo iki Kalėdų.

Italijoje yra paprotys duoti Kalėdų dovanas ne Kalėdų dieną, bet per Tris Karalius. Kaip Trys Karaliai įteikė dovanas Kristui, taip italai duoda dovanas saviesiems Trijų Karalių dieną. Stovyklų vaikai, žinoma, laukdavo dovanų ne tik iš tėvų, bet ir iš kunigų, o šie, kaip paprastai, iš popiežiaus komisijos. Bet aš visiems prašantiems atsakydavau neigiamai. Mano manymu, jei popiežius rūpindavosi vai-

STUDENTAI APIE IŠEIVIJOS LITERATŪRĄ

Kaip mūsų jaunimas vertina išeivijoj pasirodžiusią lietuvių literatūrą? Ar ją skaito? Ką būtų galima padaryti, kad ja daugiau domėtusi? Į šiuos klausimus stengsimės atsakyti vyresniųjų ir jaunesniųjų skaitytojų ir bendradarbių pagalba Jaunimo Metų bėgyje. Diskusijoms pradėti ir į pirmąjį klausimą bent dalinai atsakyti talpiname dviejų kalbų - literatūros studentų nuomones.

Mūsų autoriai kreipia per didelį dėmesį į ribotas tautines problemas, dar blogiau, jų neišsprendžia... Tol kol mūsų rašytojai užsidarys tremtyje..., tolei jų kūryba liks menka...

Pernai vasarą Los Angeles Dailių Menų klube išreiškiau gan nepalankią nuomonę apie mūsų tremties literatūrą,

būtent, kad jinai riogsojanti ribotų tautinių ir kaimiškų temų pelkėse, mažai ką beatnešanti jaunimui, užaugusiam

šių dienų plačioje pasaulėjautoje. Kaltinamas neapsiskaitymu, reikalaujamas tikslesnių, moksliskesnių įvertinimų, pateikiu šią apybraižą.

Prieš akis — keturi tremtinių kūriniai: Gliaudos “Šikšnosparnių Sostas”, Ignatonio “Lūžiai”, Mazalaitės “Negestis” ir Kairio “Diagnozė”. Jie atstovauja mūsų tremties literatūros bendrą versmę ir tikiuosi jais pateisinti savo ankstyvesnį “išsišokimą”.

Pirmaujanti kvarteto tema — tai lietuviškosios išeivijos butis. Nors ji kiekviename kūrinyje skirtingai spalvota, jos suvestinis formulavimas

STOVYKLOS (iš 345 psl.)

kais vasarą ir rudenį, kodėl vietos vyskupai ir kunigai negalėtų padaryti vaikams džiaugsmo bent Trijų Karalių dieną? Juk ir jų miestuose ir miesteliuose yra dosnių katalikų, yra krautuvų ir biznierių, yra pasiturinčių ūkininkų ir pramoninkų. Reikia jų paprašyti, reikia juos aplankyti, reikia jiems pasakyti, kad beturčių šelpimas yra kiekvieno kataliko pareiga. Ar negalima padaryti rinkliavos bažnyčioje, miesto aikštėje ar lankant kiekvieną pasiturinčio namą?

Taip, tai buvo galima. Noromis, nenoromis kunigai ir stovyklos personalas buvo priverstas kalėdoti, prašyti, rinkti ir dalinti vaikams Kalėdų dovanas. Vienas nerangus kunigas, tingėdamas rinkti aukų, paprašė kino savininko, kad Trijų Karalių dieną parodytų

vaikams filmą veltui. Savininkas sutiko išleisti vaikus porą valandų anksčiau, ir visi buvo laimingi. O kai aš pats paprasčiau vienos stovyklos vaikų parinkti valgomų kaštanų našlaičiams, jie man pririnko net 12 centnerių (2.400 svarų).

Paskutiniaisiais mano darbo metais komisijos vadovybė paskelbė spaudoje, kad mūsų komisijos stovyklas lanko iš viso 1 milijonas vaikų. Paskui, išgirdusi nepalankių atsiliepimų, tą žinią atšaukė. Anais laikais Italijoje tikrai buvo daug bedarbių, daug beturčių ir nemažai skurdo. Tačiau niekas nematė reikalo šelpti 1 milijoną vaikų. Juk beturčių yra visur. Ypatingai daug jų yra Afrikoje, Azijoje ir Pietų Amerikoje. Deja, komisijos vadovybės žvilgsnis baigėsi Italijos rubežiumi, ir svetimo

dar didesnio skurdo ir neturto ji nematė.

Dabar, atrodo, Romoje pučia kitas vėjas ir Bažnyčios žvilgsnis plečiasi. Jis apima visą pasaulį ir tikrus skurdo židinius. Su Bažnyčios susirinkimu ir šelpimo darbas gaus kitas proporcijas. Popiežiaus komisijos stovyklos atliko savo uždavinį ir padarė daug gero. Dabar atėjo laikas pasirūpinti ir kitais, nes ir jie, nors nepakrikštyti ir ne italai, yra Dievo vaikai.

Sekančiame numeryje:

NAŠLAIČIAI

IR

NAŠLAITYNAI

būtų: vyresniosios kartos nesugyvenimas su svetimomis ir nepalankiomis tremties sąlygomis. Kiekvieno veikalo svarbiausi veikėjai, nublokšti ant žemesnio prestižinio laipto, vargsta žiauriame Amerikos pragare, kur ir nepriklausomybės prisiminimai tampa bejėgis Lazaro pirštas. Gliaudos Alksnis, dūšaudamas ir vaitodamas, sapnuoja dangiškas jaunystės “gadynes” juristo soste. Mazalaitės Danguolė ir Ignatonio Rimvydas negali užmiršti Sibirian ištremtų vyro, žmonos, dukters; Kairio Naujokaitis — idiliškų jaunystės dienų. Ši nostalgija juos atskiria nuo kasdieninio gyvenimo realybės ir apakina senų prisiminimų migla. Tik Kairio Naujokaitienė ir šiek tiek Gliaudos Alksnienė atmeta tremties apsvylimą, pirmoji slėpdamasi kvailuose, vaikiškuose geismuose, antroji kęsdama be dūsavimų “Dievo nulemtą” buitį. Rimvydo žmona ir dukra, atvykusios iš Sibiro, gal ir per greitai apsipranta su amerikietiška tvarka ir gal tik jose sužibo sveika susipratimo šviesa.

Šalia vyresniųjų nepasitenkinimo spiečiasi tautinių vedybų klausimas. Kiekvienas autorius ji daugiau ar mažiau paliečia. Petro Alksnio jauniausia duktė Rūta, nežiūrėdama tėvų švento tautiškumo, išteka už amerikiečio bizniero Mortono. Naujokaičio duktė Birutė išsižūri kažkokį Smithą, o Ignatonio romane randame meilę tarp lietuvių ir

vokietės. Gliaudos kūrinyje pasirodo kitokia problema — Jono Parulio, subrendusio lietuvių, meilė jaunai portorikietei Lorai. “Svetimtautybės” tema užima svarbiausią vietą Mazalaitės “Negestyje”. Ją teks atskirai paminėti.

Mazalaitės Danguolė “visai nelauktai” įkrenta į labai keblią padėtį. Be vyro, be dukters jai sunku pakelti žiaurią išėivijos ir vienišumo naštą ir gražaus amerikiečio advokato draugystė jai virsta poilsio valandėlė. Deja, tautiniai ir moraliniai sumetimai priveda prie žvarbaus liūdnumo ir galutinio atsiskyrimo — Danguolė grįžta prie senų lietuvių draugų. Autorė siekia šia neišvengiama atgaila, šiuo atsitaisymu, atsodinti rūtas suardytame lietuviškame darželyje, bet atpirkimo gestas per greitai pasukamas kitos meilės suplazdėjimu. Nors ši trečia meilė yra tautinė, tyresnė (gi tai pirmojo vyro artimiausias draugas), mūsų Magdale-na ne visai įtikina skaitytoją, bepilstydama savo ašarinius kvepalus. Staigus naujos meilės antplūdis bereikalingai sugadina ši gražų palyginimą ir nemaža dalis kvepalų lieka vazoje. Atsižvelgiant į ankstyvesnius Danguolės charakterio bruožus, paskutinė meilė visai nesuprantama ir nenuosekli.

Naujokaitytė taip pat išsižūri amerikietį, bet čia viskas gerai baigiasi, pasipainiojus gražiems Jankaus žodžiams. Ir kyla svarbus klausimas: ko-

dėl, pasižiūrėjus į tą didelį pasakišką tėvų patriotiškumą, vaikai visgi linkę eiti visai kitais keliais? Gliauda supažindina su jaunu Geniuku, kuris, nors tik dešimties metų, artimai draugauja su senu teisėju Petru ir pergyvena visas tėvynės skriaudas. Senio raginamas jis net prieštarauja tėvui dėl jo projektuojamų vedybų su portorikiete. Mazalaitės “Negestyje” mažasis Pilypas, pirmosios žmonos vaikas, nors svetimtautis, ypatingai domisi Danguolės pasakojimais apie Lietuvą ir reiskia didelį norą tenai nuvykti. Tėvai, be išimties, reiskia giliai, labai giliai Lietuvos meilę ir, jeigu net ir kitus pajėgia uždegti, tai kodėl taip sunku su pačiais jų vaikais? Petro Alksnio duktė pamilsta amerikietį ir gėdinasi lietuviybės. Naujokaičių Birutė irgi kratosi lietuviškumo, pakeičia savo vardą. Vaikų reakcija visai nesuderinama su autorių pristatomomis aplinkybėmis. Aišku, problema arba negerai išreikšta, arba dar nevisai suprasta.

Mūsų autoriai kreipia per didelį dėmesį į ribotas tautines problemas, dar blogiau, jų neišsprendžia. Nutautėjimas buvo ir liks socialinis reiškinys, priklausęs ne tiek nuo asmeninių, ideologinių įsitikinimų, kiek nuo materialinių, kultūrinių, civilizacinių aplinkybių. Asmeninės, tragiškos kovos tarp tautėjimo ir nutautėjimo negali būti, nes nutautėjimas reiskia meilės

stoką, o tautybės išlaikymas — jos pilnatį. Šie elementai negali būti ir nebūti tuo pačiu laiku asmenyje. Tikra tragedija pasižymi kova tarp dviejų skirtingų, bet gyvų, esančių idėjų. Hamletas ne todėl tragiškas, kad jis atkeršijo už savo tėvą, bet todėl, kad jo idėjinis pasaulis jį plėšė tarp dviejų pasaulių: būti ar nebūti, ta nebūtis pasidaranti jo garsiaame monologe nežinomas gyvenimas po mirties. Tai universalinės svarbos klausimas, atkreiptas į žmogaus prigimtį. Šalia Hamleto

kosminio klausimo, lietuviybės klausimas pasirodo labai menkas, nes lietuvis ir nelietuvis lieka žmonės; jos apibūdinimas įdomus tik lietuviams. Literatūra, tikra literatūra, įdomi ir reikšminga žmonijai.

* * *

Jeigu tektų išrinkti geriausią šio kvarteto kūrinį, reiktų paminėti Gliaudos „Šikšnosparnių Sostą“. Gliaudos Alksnyje randasi šio toks būtybės klausimas, jo religiniame veidmainiškume; tik, deja, ši veidmainystė niekada netampa esminiu klausimu ir nutil-

doma „likimo aimanavimais“. Tik Raudino ir Rataičio asmenyse randame kosminės kovos aidus. Jie kovoja prieš gyvenimą, ieško atsakymų, bet Gliaudą ne iš jų padarė savo romano ašį.

Į visą tai atsižvelgiant, ši kartą drąsiau kartoju: tol kol mūsų rašytojai užsidarys tremtyje ir jų žodžiai nesisuks toliau už lietuviško kaimo, tolei jų kūryba liks menka ir svetimųjų mažai įvertinama. Mums verkiant reikia tikros literatūros.

Margis Matulionis

Tik tas žmogus sugeba vertinti ir kurti, kuris sugeba įsijausti. Jei jaunimas nesistengtų suprasti vyresniosios kartos literatūrinių rūpesčių, vargiai jie patys orientuotųsi kūryboje ir jos vertinime.

Žmogaus gelmes pasiekiančios visuotinės kūrybos troškulio negalima slopinti. Priešingai, jį reikia puoselėti tiek menininkams, tiek meną vertinantiesiems. Visgi to troškulio vardan negalima išsivijoti rašytojams siūlyti nebevaizduoti tremties buities — tos, kuri jiems yra labiausiai sava ir rūpima. Juk tik per rūpimų klausimų gyvastingą nagrinėjimą išauga ir visuotinės literatūros šedevras, ir toji kūryba, kuri prie jo bent kiek priartėja. Ir tie klausimai negali nedominti jaunosios kartos. "Nenoriu tokios ateities, kuri nutrauktų ryšius su praeitimi" (George Eliot). Tik tas žmogus sugeba vertinti ir kurti, kuris sugeba įsijausti. Jaunesniesiems reikia įsijausti į vyresniosios kartos aprašomą praeitį ir piešiamą dabartį, nes tai ir jų pa-

čių praeitis ir dabartis vyresniosios kartos akimis. Jei jaunimas nesistengtų suprasti vyresniosios kartos literatūrinių rūpesčių ir išsakyti, vargiai jie patys orientuotųsi kūryboje ir jos vertinime, vargiai galėtų savitu įnašu prisidėti prie kultūros kėlimo (žr. prof. V. Biečiausko str. šiame "L. L." numeryje).

Paliekant atskirų čia suminėtų rašytojų vertinimą kompetentingesniems kritikams, tenka pastebėti, kad Margio Matulionio iškelta mintis stengtis gvildinti visuotinius žmogaus rūpesčius yra verta dėmesio. Tačiau jis žengė vieną žingsnį per toli arba — teisingiau — pro šalį, siūlydamas mūsų rašytojams nevaizduoti to, į ką jie yra įaugę — t. y. tremties, tėvynės, nutautėjimo.

mo. Priešingai, čia yra jų tinkamiausia kūrybos dirva. Tačiau iš tėvynę praradusių, karus ir kitus sunkumus pergyvenusių rašytojų galima tikėtis vis gilesnių išvalgų į žmogišką buities prasmę. Tos išvalgos nebūtinai turi atsiriboti nuo tremties, nutautėjimo ar tėvynės. Neteisingai Margis Matulionis sako, kad nutautėjime negali būti konflikto. Jis tai sprendė abstrakčiai, iš sąvokų, ne iš gyvenimo patirties. Čia konfliktui susidaryti nereikia, kad nutautėjimas (meilės stoka) ir tautiškumas (meilės pilnaties) būtų žmoguje tuo pačiu metu. Juk besiblaškant ar renkant tarp tautos — tautiečių ir savanaudiškų interesų ar ir net teisėtų troškimų (pvz. dirbti misijose), taip pat kyla didelė įtampa, galinti sudaryti visuotinės reikšmės konfliktą. Todėl derėtų siūlyti mūsų rašytojams ne nebevaizduoti tremties, bet ją pavaizduoti vis giliau ir visuotinau.

Redaktorius

Skaitant šiuos romanus, atidengiama, kad jie ne tiek sprendžia lietuvių išeivijos problemas, kiek jas padaro suprantamesnes. O supratimas yra pirmasis žingsnis tas problemas išspręsti. Kiekviena tauta turi savitą galvosena, taip pat ir lietuvių... O tą savitumą lietuvis studentas tik tada atras, jeigu jis skaitys su atvira širdimi.

Ar lietuvių romanai, parašyti išeivijoje, šios kartos jaunimui yra kuo nors naudingi? Atsakymas — taip. Teigiama atsakymą duodu, remdamasi Jeronimo Ignatonio romanu „Lūžiai“ ir Alės Rūtos „Kelias į kairę“. Šio pobūdžio romanai tuo naudingi šiandieninei studentijai, kad šalia lietuvių kalbos ir lietuviškos galvosenos lavinimosi jie jaunimui padeda suprasti vyresniosios kartos problemas ir parodo jaunajai kartai, kur ji stovi vyresniųjų akyse.

„Lūžiuose“, pavyzdžiui, yra iškeliama lietuvių trūkumo problema — bet vyresniojo kartoj; čia iš vyresniosios kartos atstovo yra reikalaujamas tas pats pasiaukojimas lietuvių, kurio dažnai laukiama iš jaunimo: Rimvydas turi atsisakyti savo laisvalaikio ir malonumo, kad aklą senelį Martyną galėtų nuvesti į lietuvių dailės parodą. Jam, žinoma, šita pareiga stojosi didžiausiu baubu ir pirmą kartą net nuo jos pabėgo. Tačiau ar mūsų jaunimas pats dažnai taip nežvelgia į tautines pareigas? Visgi Rimvydas, padėties verčiamas, galų gale atliko savo pareigą ir pajautė tą dvasinį pasitenkinimą, kurį ir jaunuolis lietuvis jaučia dažnai beveik per prievartą atlikęs savo pareigą.

Alė Rūta vyresniąją kartą nagrinėja iš kito aspekto. „Kelyje į kairę“ ji ją vaizduoja pinigų vergais. Tačiau nežiū-

rint to, seneliai Pušiniai, paprasti, nemokyti žmonės, priaugę prie žemelės motinėlių, yra taurūs, dori žmonės, gerbią mokslą, kad ir patys nemokyti.

Abiejuose romanuose mergaitės Laima ir Gailė vaizduojamos vėjavaikiškos ir nerūpestingos. „Lūžiuose“ Laima atrodo šiek tiek išmintingesnė ir labiau subrendusi negu Gailė „Kelyje į kairę“. Bet tai gali būti ir dėl to, kad Laima gal kokiais dviem metais vyresnė už Gailę.

Kai kada Laima elgiasi ir galvoja kaip suaugusi moteris, o kartais, ypatingai kai pasirodo su drauge, labai vaikiškai. Tikrai įdomu kaip Ignatonis pagavo tą neaiškų, neapibrėžiamą devyniolikos metų amžių. Gailė atvaizduojama labai vėjavaikiška, neatsakinga. Jai vyresniųjų vargai ir rūpesčiai visiškai nesuprantami ir net juokingi. Kai tėvų gyvenimas jai atrodo jau nuobodus, ji paleidžia kokią paslaptį, kuri turėtų bent kiek neramumo namie sukelti — „tai bus juoko!“ Gailė gal truputį net perdėtai atvaizduota: aš abejoju, ar daug yra šešiolikmečių panašių į Gailę savo sadizmu. Iš kitos pusės, Laimos charakteris man atrodo labai realistiškas. Ji turi savo amžiui atitinkamus vaikiškus momentus, bet yra atsakinga ir savo amžiui pakankamai subrendus.

Studentas, skaitydamas tas knygas, ras tai, ko jis jokiam

svetimam romane negali rasti: jis ras lietuvišką mintį, lietuvišką galvosena. Kiekviena tauta turi savitą galvosena, taip pat ir lietuvių; ir todėl, kad mes esame lietuviai ir to nepakeisime, turime suprasti savo kultūrinį jausmą. Skaitydami lietuviškus romanus, turime to savitumo ieškoti, o ne kokios kitos tautos idealo. O tą savitumą lietuvis studentas tik tada atras, jeigu jis skaitys su atvira mintimi; jeigu jis duosis autoriaus paimamas už rankos ir vedamas į naują, jam tik labai mažai pažįstamą minties pasaulį. Daug, ką jis pamatys, jam gali nepatikti, bet jis pažins tai kaip sava ir pasimokys. Daug, ką jis pamatys, jam bus pirmą kartą matoma, bet jam patiks, ir jis pasidžiaugs. Beskaitydamas jis sužinos dalį atsakymo į tą neaiškų klausimą, kodėl esu lietuvis.

Skaitant šiuos romanus, atidengiama, kad jie ne tiek sprendžia lietuvių išeivijos problemas, kiek jas padaro suprantamesnes. O supratimas yra pirmasis žingsnis tas problema išspręsti.

„Kelias į kairę“ savo pagrindiniu tikslu turi charakterių atvaizdavimą ir jų analizavimą. Alė Rūta tai atlieka labai įdomiai. Autorė, taip sakant, įsistoja į kiekvieno veikėjo batus ir pasakoja jų dalį jųjų lūpomis; kai kuriais momentais — taip tiksliai, lyg ji būtų pati viską pergyvenusi. „Lūžiai“ duoda tikrai lietuvišką, bet realistišką, neperdėtą intrygą. Todėl galima pasakyti, kad lietuvis studentas, skaitydamas šitokio pobūdžio lietuvišką romaną, netik kad įgyja didesnį lietuviškumo supratimą, bet ragauja ir grožinės literatūros kūrybingumo vaisių.

Aldona Zailskaitė

ADVENTAS ŠEIMOJE

ADVENTAS — didžiojo laukimo laikas. Dvasiniai ruošiamės trejopom Dievo Sūnaus atėjimui: tam, kuris įvyko prieš 2000 m., kasdieniniam atėjimui Šv. Mišių Aukos metu ir paskutiniajam — kai ir laikas bus sustojęs.

Labiausiai šį laukimą išsako kasdieninis dalyvavimas Šv. Mišiose. Gera yra ir savo namuose Kristaus atėjimui ruoštis. Nupinkime advento vainiką. Nors tiesioginių ryšių su Bažnyčios liturgija jis ir neturi, tačiau šis paprotys, prasidėjęs Vokietijoje, sparčiai plinta ir kituose kraštuose. Jo prasmė — priminti laikus, kai Senojo Testamento žmonės klaidžiojo beprasmybėje, kai vėliau Dievo įkvėpti pranašai pradėjo skelbti Atpirkėją ateisiant ir kai žmonių širdys, ištroškusios Atėjimo, suliepsnojo lūkesčio ugnimi. Visa tai simbolizuoja žalias vainikas ir jame lygiais tarpais įstatytos keturios žvakės: trys violetinės ir viena ružava. Trys atgailos sekmadieniai ir paskutinytis — atšviečias artėjantį džiaugsmą. Vainikas padedamas pagarbioje vietoje. Pirmąją advento sekmadienį (ir kitomis tos savaitės dienomis) vakare uždegama pirmoji violetinė žvakė. Antrąją sekmadienį dega jau dvi ir taip toliau, kol įžiebiamos visos keturios.

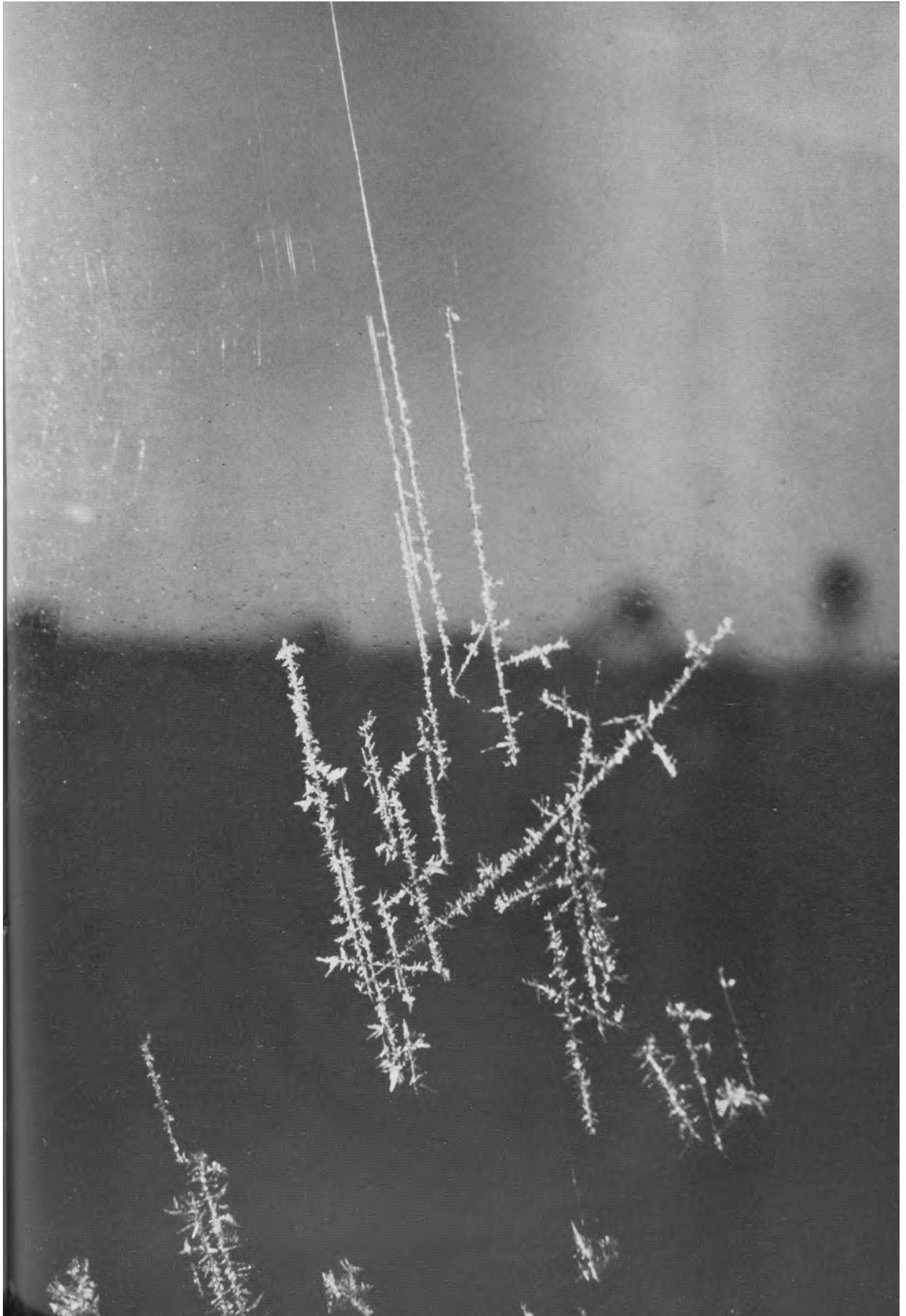
Vakare, kai visa šeima gali sueiti, užgesinamos kitos šviesos ir prie advento vainiko kalbamos maldos ar apmąstoma praėjusio sekmadienio liturgija. Vaikams — tai nepaprastas išpūdis, nukreipias dėmesį nuo įkyraus prieškalėdinio komercializmo. Ką daryti, kad šventojo Kalėdų džiaugsmo neišeikvotume jau advento metu? — Nuo Padėkos dienos nebeveskime vaikų į krautuves ir negrokime prieš laiką kalėdinių plokštelių. Pradėjus visą mėnesį per anksti, visai nublunka pačių šv. Kalėdų šventimas.

Patiems mažiesiems gal prasmingiausias būdas pavaizduoti advento laukimo dvasią, yra pirmąją to laikotarpio sekmadienį jiems prieinama vietoje pastatyti prakartėlę su tuščiomis edžiomis. Jau beveik viskas yra, tik Šventoji Šeima vėliau, palaipsniui, atsiras. Kas vakarą kiekvienas šeimos vaikas į edžias įdeda po šiaudą ar vilnonį siūlą — už kiekvieną gerą darbėlį. Taip jie Užgimimui ruoš savo širdeles ir vis minkštins Kūdikėliui guolį.

Tas simpatingas, ilgabarzdis Kalėdų senelis — tai šv. Mykalojus, vyskupas, keliautojas ir neturtingų vaikų draugas. Jo šventė — gruodžio 6 d., bet mažai kas pagalvoja, kad jis yra originalusis Kalėdų senelis. Taigi pasakykime vaikams, kad tie raudoni seniokai — tai nuosirdi, bet labai menka imitacija gerojo vyskupo, kuris prieš keletą šimtų metų dalindavo vargšams vaikams gėrybes. O tai darė tam, kad primintų jiems pačių dosniausią būtybę — Dievą Tėvą, kuris Kūčių naktį padovanojo mums savo Vienintelį Sūnų.

Gintarė Ivaškienė

JAUNIMO ATSLIEPIMAI

apie "L. L." rugsėjo numeryje vaizduojamą religijos spaudą okupuotoje Lietuvoje

Man šios visos naujienos labai didelį įspūdį padarė. Aš niekad pirmiau nemaniau, kad taip komunistai daro... Man, kaip katalikei, labai skaudu, kai sužinau, kaip žmonės šneka ir rašo apie mano religiją. Aš dar nesu girdėjęs, kad taip baisiai apkalbėtų lietuvių ar bendrai katalikų tikėjimą.

Regina Baikaitė, Worcester, 13 m.

Rugsėjo "L. L." numeris man parodo labai aiškiai, kad komunizmas labai daug remiasi savo propaganda. Norėdami panaikinti religiją, komunistai negali paprastai pasakyti, kad religija ir tikėjimas Dievu yra draudžiami, bet jie įmaišo Dievo vaizdą į visokius juokus, kurie Jį išniekina ir nužemina. Tai yra aiškiai paraižduota komunistiniu humoru šiame numeryje.

Taip pat komunistai labai mėgina įkalėti žmonėms į galvas, kad kiekvienas žmogus turi dirbti komunizmui. Žmogus gali būti pats geriausias daktaras ar specialistas, bet jeigu nėra pasiryžęs dirbti komunizmui, jis yra niekis. Tai galima labai lengvai suprasti perskaičius "Tik pusė žmogaus".

Patrimpas Prapuolenis, Čikaga, 16 m.

Aš niekad nežinojau, kad Lietuvoj tokie dalykai yra daromi. Mano nuomone, šitas yra biau... Lietuva ilgai išsilaikė ir gal dar ilgai ten bus religija, bet kada nors ir į Lietuvą ateis ateizmas, nes komunistai yra tokie gudrūs ir naudoja tokias priemones... Vaikai negauna tiesos, tai kaip jie galės savo vaikus teisingai mokyti. Mokykose ir visur yra naudojamos visokios priemonės pakeisti žmonių galvojimą.

Patricija Sulaitė, Čikaga, 15 m.

Perskaičius šituos straipsnius, many sukilo labai didelis skausmas. Anksčiau, kai aš nesupratau, kokia padėtis yra Lietuvoj, man nebuvo toks įspūdis būti gerai ir ištikimai savo Tautai. Aš nemaniau, kad aš (anksčiau) jutau tokią atsakomybę, kad, jeigu aš nebūsiu ištikima Lietuvai, jeigu aš nesistengsiu būti pilnai susipratusi lietuvė, tai aš esu vienas didelis nulis pasaulyje.

Rūta Rastonytė, Providence, 14 m.

Anksčiau aš žinojau, kad komunistai tai norėjo padaryti mūsų tautai, bet netikėjau, kad jie vartotų tokius būdus. Matydama, kaip jie bando įvesti komunistinį tikėjimą per knygas, piešinius, mokytojus ir kitus, aš pradedu galvoti — kas tikrai bus su Lietuva? Ar jinais teks komunistų rankoms? Ar ji liks be Dievo? Tikrai negalima pasakyti, kas bus, nes viskas priklauso nuo dabartinio jaunimo ir ką jie savo vaikus mokys. Kiek mes tęsim lietuviybę, tiek ji gyvens. Atrodo tada, kad Lietuvos ateitis priklauso nuo jaunimo, gyvenančio ne tik pačioj Lietuvoj, bet ir Amerikoje, Anglijoje, Australijoje ir kitur.

Jūratė Saikutė, Cleveland, 17 m.

Viskas, ką mes perėjome, parodo, kad komunistai stengiasi sugriauti žmogaus gyvenimą... Komunistai vis dėlto nėra taip labai gudrūs ir stiprūs esme. Jie turi ką nors sugriauti. Nieko negali pridėti.

Aš manau, kad jie matė nuo pat pradžios, kad tikėjimas žmones per viską gali atlaikyti. Jie žinojo, kad pažadai ir saldūs žodžiai neperlauš lietuvių! Todėl jie naudoja tokius ryškius būdus paversti visus ateistais. Per amžiną kalinimą.

Janina Tumosaitė, Toronto, 15 m.

Man buvo nuostabu, kaip komunistai gudriai žmonių mintis apsuka. Paveikslai buvo perdėti, bet pasakos turėtų palikti įspūdį žmogui, kuris jas skaito. Daug kartų pagalvoji apie Lietuvą, bet neskaitydamas panašių pavyzdžių, nežino-

tum, kas ten darosi. *Žinoma*, pagalvoji, kad ten gan bloga ekonomija, bet neišsivaizduoji, kad taip žmogus gali kitą žmogų įtikinti. Šiomis dienomis, jei kankini žmogų, tai nieko per daug neišeitų. Nustebau, kaip jie psichologiniai žmogų paveikia, ypačiai vaikus, nes nuo jų daugiausia komunistų ateitis priklauso. Daug kartų tik pagalvoji, kaip žmogus gali laikyti kitą gyvuliu?

Eleonora Kivėnaitė, Čikaga, 17 m.

Iš straipsnių sužinome, kad komunistai mėgina žmones atitraukti nuo Dievo. Komunistai meluoja sakdami, kad bažnyčios nėra priklausomos nuo valdžios, nes jas vis tiek uždaro.

Kazys Martinkus, Čikaga, 12 m.

Skaitydama šiuos straipsnius, pradedu bijoti, kad tik tai neprikalbintų Lietuvos jaunimą mesti savo religiją ir tapti „gerais ateistais“. Aš turiu draugę Lietuvoje, su kuria susirašinėju, ir aš pradedu mąstyti — ką jinai tiki, kaip jos draugės galvoja? Nenoriu laiškuose religinius klausimus klausti, tai nieko nežinau. Man darosi labai baisu galvoti, kad gal jinai yra panaši į tas mergaites, apie kurias rašo visi tie komunistai mokytojai. Nenoriu tikėti, kad Lietuvoje būtų daug ateistų ar be religijos žmonių, bet labai bijau, kad, jei komunizmas nebus sustabdytas ir sunaikintas, Lietuvoje už nedaug metų neliks nei kunigų, nei žmonių, tikinčiųjų Dievą.

Viktorė Jurgaitytė, Čikaga, 14 m.

Perskaičius šį laikraštį, man susidarė įspūdis, kad komunistai su nepaprastu įkarščiu Lietuvoje naikina žmonių tikėjimą Dievu. Ar tas jų uolus tikėjimo naikinimas neparodo, kad jie patys tiki Dievu? Kovoti su religija — tai kovoti su Dievu. Kovodami su Dievu, jie netiesioginiai pripažįsta, kad Dievas yra, nes su tuščia erdve nekovoja.

Aleksandras Pakalniškis, Čikaga, 15 m.

Perskaičius „Ar religija Lietuvoj žlunga?“, man buvo ir liūdna, ir gera girdėti, kad dar yra žmonių, kurie palaiko religiją ir tiki Dievu. Man atrodė labai ironiška, kad čia Amerikoje yra mada būti ateistu, netikėti Dievu, o Lietuvoje žmonės miršta dėl religijos prieš ateizmą. Kada perskaičiau straipsnį apie raudoną kaklaraištį,

pajutau, kaip lengva būtų tikėti, ką komunistai sako. Jie turi logikos, ir aš galiu suprasti, kodėl tiek daug jaunų vaikų nori priklausyti prie komunistinių grupių. Šitas žurnalas labai gerai parodė taktikas, kurias komunistai naudoja. Ir tikrai, kai pagalvoji, kaip lengvai gali įkristi į jų rankas, nori būti atsargesnė, ką skaitai ir tiki čia Amerikoje.

Marytė Daniliūnaitė, London, Ont., 16 m.

Aš žinojau, kad bažnyčios buvo uždarytos, bet nežinojau, kam jos buvo vartojamos. Gaila, kad taip darosi Lietuvoje.

Gintaras Plačas, Čikaga, 16 m.

Pirma mane labai supykino — ir tai pasidarė liūdna. Bet dabar, daugiau paskaičius, aš tik galiu juoktis. Nes man labai juokinga, kaip šitie komunistai tikrai mano, kad jie apgauna visą pasaulį.

Gal blogai pasakiau: ne tikrai juokina, bet negaliu tikėti, kad jie tikrai tą mano.

Marytė Vakselytė, Čikaga, 17 m.

Šitie straipsniai privertė mane pagalvoti apie žmones Lietuvoj ir žmones čia (Amerikoje). Žmonėms čia nerūpi, ar jie eina į bažnyčią, ar ne, ar jie tiki Dievą, ar ne. Jie nežino, kas yra nenuieiti į bažnyčią, kai nori, ar būti grasinamu, kai eina. Čia gyveną to nežino, tai jiems nesvarbu. Bet tie, kurie yra Lietuvoj, labai jaučia ir jiems yra svarbu, ypačiai seneliams ir tėvams; vaikai, man atrodo, ne tiek daug jaučia, bet visvien žino.

Man tikrai buvo nuostabu, kai aš mačiau tuos paveikslus ir nuotraukas, kur žemina kunigus ir Bažnyčią. Man tikrai yra gėda, kad kiti žmonės tuo tiki.

Gražina Savickaitė, Čikaga, 16 m.

Šiuos pasakojimus paskaitęs, buvau piktas ir susimaišęs. Piktas, kad tokie dalykai vyksta. Susimaišęs, nes nežinojau, kad komunistai leidžia bažnyčioms veikti. Maniau, kad visi religiniai veiksmai buvo uždrausti. Iš šių straipsnių daugiau sužinojau apie komunistų šunybes.

Juozas Lazauskas, Čikaga, 15 m.

Teisybę pasakius, mane šitie aprašymai tikrai nustebino. Aš žinojau, kad Lietuva buvo užim-

(nukelta į sekantį puslapį).

• Popiežius Jungtinėse Tautose

“Žmonija privalo užslopinti karą; kitaip karas užslopins žmoniją”, šiuos žuvusio prezidento Kennedžio žodžius popiežius Paulius VI ypač pabrėžė, pareiškdamas savo kalboje Jungtinių Tautų atstovams, kad jis atvyko į Niujorką su misija — skelbti tautoms taikos reikalą: “Tenebūna daugiau karo, niekuomet daugiau tenebūna karo!”

Jungtinių Tautų organizacijos reikalą ir autoritetą popiežius patvirtino ne tik atvykimu, bet ir žodžiais. Jos tikslas, sakė jis, yra jungti tautas, sudaryti sąlygas tarpusavy bendradarbiauti ir padėti atsili-

kusioms tautoms ekonominiai ir socialiniai. Šv. Tėvas ragino tautas siekti taikos, nusigin-kluojant (“jei norite būti broliai, teiškrenta ginklai iš jūsų rankų”), sunaikinant baisius ofenzyvinus ginklus ir skiriamą už ginklus išleidžiamų pinigų dalį atsilikusių tautų gerovei kelti. Jis skatino vėliau dauginti duoną, kad jos užtektų žmonijai, negu dirbtina gimdymų kontrole “mažinti svečių skaičių gyvenimo puotoj”; tik kovodami prieš badą ir pasotinę kitus žmogaus būtinus reikalus, sukursime taiką.

Popiežius priminė, kad taikos rūšas remiasi žmogaus sąžine. Tad yra atėjęs laikas asmeniniam pasikeitimui, vadiniam atsinaujinimui. Modernioji civilizacija turi remtis aukštesnės išminties princi-

pais, pagrįstais tikėjimu Dievu.

Popiežiaus kelionė į Niujorką naujai parodo, kad šiuo metu Bažnyčia rūpinasi ne tik savimi, bet ir visu pasauliu. Tai patvirtino popiežius, vos grįžęs Romon, savo kalboje vyskupams, o tuo pačiu ir visiems tikintiesiems: “Mes skelbėme taiką. Dabar labiau negu bet kada mes turime būti taikos darbuotojai”.

• Vyskupų senatas

Atidarydamas Antrojo Vatikano Susirinkimo ketvirtąją sesiją, popiežius Paulius VI pranešė, jog Susirinkimui pasibaigus jis sukvies vyskupų sinodą jam padėti tvarkyti visos Bažnyčios reikalus. Šis si-

JAUNIMO ATSLIEPIMAI

(iš 354 psl.)

ta ir kad buvo daug netiesos, bet ne kiek ir kaip. Pirma tik peržiūrėjus paveikslus ir įvairias iliustracijas, nustebau ir apėmė toks keistas jausmas. Negaliu suprasti, kaip gali taip išniekinti dalykus, kurie priklauso vien Dievo garbei.

Pradėjau galvoti, kas tikrai atsitiks, jeigu už 20 metų nei vieno kunigo nebeliks? Ar mūsų Tauta galės išsilaikyti? Ir jeigu vaikai užaugs su neteisingsiomis mintimis ir iškreiptais idealais, kas tada atsitiks? Ar Dievas tikrai leistų tokiam dalykui atsitikti? Yra apie ką pagalvoti!

Danguolė Kaunaitė, Čikaga, 17 m.

Aš manau, kad komunistai yra truputį be galvos, jei jie mano, kad gali visose Baltijos valstybėse uždrausti religiją, ypač ypač katalikų. Kai mes žiūrėjome į paveikslus, kuriuos jie nu-

pašė apie kunigus ir Bažnyčią, tai man įėjo tuojau į galvą, kaip aš turiu būti patenkinta, kad aš esu laisvame krašte. Tiesa, kad aš pirmiau apie Lietuvą skaičiau, bet tikrai pirmą kartą mačiau šituos paveikslus ir aprašymus apie religijos stūmimą iš Lietuvos. Ir kas dar blogiau, kad ne iš vyresnių, bet iš vaikų, kas yra ypatingai neteisinga, nes jie yra nekalti. Kai jie užaugs, tai galvos šitaip, ir tikrai niekas negalės sakyti, kad jie yra blogi... Ir kai paskaičiau, kad už 15 ar 20 metų visai kunigų neliks Lietuvoje, tai... aš nežinojau ką galvoti. Taip noriu pagelbėti, bet kaip? Aš esu tik viena maža smulkmena šiame pasaulyje ir, kai žiūriu į Rusiją, tai manau, kokia ji stipri, ir bijau jos. Ir tikrai mes turėtume jiems kaip nors, net malda, pagelbėti ir ne tik paskaityti, ir jų gailėtis, ir tada už keleto savaičių pamiršti visai, kad tokių dalykų yra pasaulyje.

Audronė Čepontytė, Toronto, 15 m.

nodas bus pastovus, tik jo nariai bus renkami arba skiriami iš naujo kiekvienam suvažiavimui. Yra minimi trijų rūšių sinodai, kurie atitinka skirtingoms jų darbo sąlygoms. Sinodo tikslas būsiąs pasikeisti informacija ir nuomonėmis įvairiais klausimais. Teisę įstatymus leisti jis turės tikrai popiežiui tai įpareigojus. Sinodo darbotvarkė, susirinkimo vieta ir data yra popiežiaus nuožiūroje. Sinodui pirmininkaus popiežius arba popiežiaus paskirtas asmuo. Sinodo nariai bus renkami tautinių vyskupų konferencijų arba skiriami popiežiaus (šieji niekuomet neviršys 15% visų narių).

Stebėtojams kyla keli klausimai: koks bus to senato ryšys su Romos kurija? Kokios galimybės išsivystyti į vyskupų senatą, kuris pastoviai su popiežium dalintųsi Bažnyčios valdymu? Atsakymas į pirmąjį klausimą dar visai neaiškus, nors ir labai svarbus (pavyzdžiui, ar toks sinodas turės balsą, kurį reformuojant?). Antrajam atsakymą duos istorija: prisimename, jog pradžioje Anglijos parlamentui „Magna Charta“ suteiktos teisės buvo gana ribotos, o tačiau nuo tada iki dabar parlamento galia yra žymiai padidėjusi. Nežiūrint ribotos pradžios, jau dabar ši sinodą tenka sveikinti kaip Bažnyčią su popiežiumi valdančių vyskupų kolegiskumo realią išraišką.

• Religijos laisvės deklaracija

Tur būt, joks kitas Bažnyčios Susirinkime svarstomas dokumentas nesusilaukė tokio pasaulio dėmesio, kaip religijos laisvės deklaracija, ypač dėl

to, kad 1) jis turi didelę svarbą santykiams su krikščionimis pagerinti, ir 2) vis buvo delsiama jį priimti: antrojoje sesijoje lyg nebuvo spėta jo svarstyti, o trečiosios pabaigoje pramatytas balsavimas už naujai perredaguotą tekstą buvo, jam priešingai mažumai reikalaujant, atidėtas. Visgi popiežius pažadėjo, kad ši deklaracija bus svarstoma ketvirtosios sesijos pradžioje. Pažadas išpildytas. Pirmosios savaitės metu dalyvių kalbose buvo pakartoti argumentai už ir prieš deklaraciją. Antradienį, rugsėjo 21 d. vyskupai didele balsų dauguma (1997-224) iš principo pasisakė už religijos laisvės deklaraciją. Dokumentas dabar grįžta komisijon paskutiniam perrašymui. Įdomu, kad plačiai paplitęs gandas teigia, kad šiuo kartu prie balsavimo prieita tik su popiežiaus įsikišimu: konservatyvioji Susirinkimo dalyvių mažuma įteikė peticiją Susirinkimo koordinacinei komisijai, kad balsavimas būtų atidėtas. Komisija peticiją priėmė ir nutarė balsavimą atidėti. Popiežius įsikišo ir pakeitė komisijos sprendimą, nes atidėjus religijos laisvės klausimo sprendimą, būtų nemaloniai paveiktos pasaulio nuotaikos jo kelionės į Jungtines Tautas išvakarėse.

Kas teigiama religijos laisvės deklaracijoje? Joje pabrėžiama, kad kiekvienas žmogus turi teisę Dievą garbinti pagal savo sąžinės balsą ir kad jo sąžinės negali prievartauti jokia žmogiška jėga. Šioji teisė grindžiama žmogaus protu ir Apreiškimu. Žmogus turi teisę ir pareigą ieškoti religinės tiesos, kuri formuotų jo sąžinę. Tiesos reikia siekti žmogišku būdu — laisvu ieškojimu — ir kai ji randama, ji asmeniškai priimama. Kadangi žmogus savo prigimtimi

yra visuomeniškas, tiesos taip pat ieškoma dialogu su kitais žmonėmis, aiškinantis tiesas, kurias jų įsitikinimu yra atradę. Dialogas padeda tiesą ieškoti. Tęsdama tą pačią mintį, deklaracija teigia, kad yra neteisinga, pripažinus žmogaus vidinę laisvę, neduoti laisvės visuomeninei religijos praktikai. Religinės grupės turi teisę pasirinkti ir formuoti savo kunigus, palaikyti ryšius su kitomis religinėmis grupėmis visame pasaulyje, viešai skelbti savo mokslą žodžiu ir spauda, jei tai rimtai nekludo viešai tvarkai ir nekenkia kitų laisvei. Dokumentas galop pastebi, kad ypač dabar žmonija trokšta laisvės privačiai ir viešai religiją išpažinti. Baigiama šiais žodžiais: „Susirinkimas ragina visus žmones, ypač tuos, kurie neša auklėjimo atsakomybę, formuoti žmones, kurie būtų klusnūs teisėtam autoritetui ir mylėtų tikrą laisvę — žmones, kurie svarstys dalykus tiesos šviesoje, kurie tvarkys savo veiklą atsakingai, siekdami to, kas tikra ir teisinga, bendradarbiaudami su kitais žmonėmis”.

• Kas dvideidis Lietuvoj

Pirma talpiname iškarpą iš okupuotoj Lietuvoj pionieriams leidžiamo laikraščio, paskui komentuojame.

„Šiaulių miesto ateistų tarybos pirmininkas A. Šidlauskas, atvykęs į Plungės rajono jaunųjų ateistų tretįjį sąskrydį, pasakoja sekantį nutikimą.

Atvykę į Plungę, aplankėme bažnyčią. Pasienyje pamatėme beklūpantį jūsų bendrametį (maždaug 11-13 metų — A.V.) V-VII klasės mokinuką. Kažkuris mūsų neiškentęs garsiai nusistebėjo:

— Žiūrėk, koks pavyzdin-
gas maldininkas!

Matyt, buvo pasakyta per
garsiai. Mokinukas atsisuko ir,
mūsų nuostabai, pasigyrė:

— Manęs niekas nevaro. Aš
pats lankau bažnyčią.

Vaikinukas, pasirodo, ne iš
tyliųjų. Paaikšino mums, kiek
klasėje pionierių, kaip moko-
si, ką veikė per pavasario
atostogas. Ir baigdamas, lyg
tarp kitko, pridūrė:

— Aš taip pat pionierius.

Matote, ir tarp jūsų, jaunieji
draugai, pasitaiko dviveidžių.
Sėdi toks pionierius sueigose,
antireliginiuose klasės susi-
rinkimuose, o po jų užbėga į
bažnyčią dievuliui pasimelsti.
Kartais kalti dėl tokio savo
draugų elgesio buvute ir jūs,
ateistai. Atsiminkite, kad
ateistas visada ir visur yra
geriausias ir nuoširdžiausias
tikinčiojo draugas, o ne prie-
šas, kuris kiekviena pasitai-
kusia proga juokiasi iš drau-
go įsitikinimų“. („Lietuvos
Pionierius“, 1965 m. gegužės
5 d.).

Sovietinėj spaudoj pirmą
kartą užtikome tokį apibūdi-
nimą, kad „ateistas... yra ge-
riausias ir nuoširdžiausias ti-
kinčiojo draugas, o ne priešas,
kuris kiekviena pasitaikusia
proga juokiasi iš draugo įsiti-
kinimų“. Tačiau tam įrodyti
reikia ne žodžių, bet darbų.
Pakol kas nei pats žodžių au-
torius neparemia darbais, ką
sako žodžiais: 1) jis aplankė
bažnyčią ne kitais sumetimais,
bet pašnipinėti, kas matyti iš
jo paties raporto laikraščiui,
ir 2) neteisingai tikintį ber-
niuką pravardžiavo „dvivei-
džiu“. O tas, kuris rašo viena,
bet pats daro visai priešingai,
yra tikras dviveidis.

Šis ateistų tarybos pirmi-
ninkas rašo pionieriams, kad
„kartais k a l t i dėl tokio
savo draugų elgesio (kad pio-

nierius kartais pasėdi antireli-
giniuose klasės susirinkimuose,
o paskui bėga į bažnyčią pa-
simelsti) būnate ir jūs, ateis-
tai“, t. y. pajuokdami jų įsiti-
kinimus. Taip, žinoma, kad
dėl to yra kalti tikėjimą pa-
juokiantys pionieriai. Pajuo-
kimas yra tapęs visuotiniu
ginklu prieš religiją ir tikin-
čiuosius (su pasigėrėjimu mo-
kytojas rašo tame pačiame
„Lietuvos Pionieriuje“ 1963 m.
kovo 20 d.: „dabar mokyklos
ateistai ruošia stendą „Sutana
nuplėšus“. Piešiniai ir laikra-
ščių bei žurnalų iškarpos iš-
juokia religiją.“) Nėgana to,
kad buvo išjuokiami tikintie-
ji. Tie jaunieji „ateistai“, ku-
rie nedrįso tikinčiuosius iš-
juokti, patys buvo „drąsesnių-
jų“ išjuokiami; vėl cituoju iš
„Lietuvos Pionieriaus“, 1963
m. spalio 19 d.: „savo plaka-
tuose, karikatūruose jie išjuo-
kia silpnadvasius, bijančius
užgauti prietaringuosius“. Ti-
kinčiųjų pajuokimas tapo jau-
nųjų ateistų pagrindiniu dar-
bu (žr. „L. L.“ rugsėjo nr.
„Klaiki jaunųjų ateistų veik-
la, 280-281 psl.). Ateistinės
pedagogikos autoriteto B. Bi-
tino tvirtinimu, „tikėti — gė-
da“, — ši mintis ateistaiškai
nusiteikusiame paauglių ko-
lektive yra dominuojanti, ir
jai pasiduoda religingi moki-
niai“ („Tarybiname Mokyto-
juje“, 1964 m. liepos 23 d.). Ir
ši „dominuojanti“ mintis su-
keliamą aukščiau minėtais
metodais, kurių didesnę kalnę,
žinoma, prisiima ne mažieji
ateistai, bet jų vadai, jų tar-
pe ir minėtasis Šiaulių miesto
ateistų tarybos pirmininkas,
apibūdinęs ateistą kaip „nuo-
širdžiausią tikinčiojo draugą,
o ne priešą, kuris kiekviena
pasitaikusia proga juokiasi iš
draugo įsitikinimų“. Tokią
dviveidiškumo dėmę galima
nuplauti tik darbais.

Betgi iki šiol ne tik vyres-

niųjų nuolat skatinami jau-
nieji ateistai naudoja pajuoką
prieš tikinčiuosius, bet ir so-
vietinė ateistinė spauda, pa-
skaitininkai ir kiti propagan-
distai. Tad tas pats Šiaulių
ateistų tarybos pirmininko
kaltinimas tenka ne tik jau-
niems ateistams, bet ir tą vi-
są paniekinimo propagandą
varantiesiems.

Pagaliau tas kaltinimas
kliūna ir pačiai sovietinei val-
džiai. Juk ji turi būti konsti-
tucija garantuojamų žmonių
teisių saugotoja. O TSRS
konstitucija (124 str.) garan-
tuoja tikintiesiems sąžinės
laisvę. Taigi sovietinė valdžia
tas tikinčiųjų teises turi sau-
goti. O tačiau kodėl valdžia
ne tik nenubaudžia pajuo-
kiančiuosius propagandistus,
bet ir pati juos remia, uždari-
nėja bažnyčias ir apdėda jas
nepakeliamais mokesčiais? O
konstitucijoj garantuoti viena,
bet garantuojamas teises
praktikoj laužyti — tai tikras
dviveidiškumas.

Ano ateistų tarybos pirmi-
ninko pripažinimu, kalti yra
jaunieji ateistai, pa juokią ti-
kinčiuosius. Kalti yra visi pa-
juokėjai - propagandistai.
Kalta yra ir sovietinė valdžia,
laužanti konstituciją. Toj kal-
tėj atsiveria tikrasis dvivei-
diškumas. Gi anas bažnyčioj
besimeldęs berniukas yra to
dviveidiško spaudimo auka.
Dėl tikėjimo jis pats pasakė:
„Manęs niekas nevaro. Aš pats
lankau bažnyčią“. Bet ar toj
visoje komunistinėj sistemoj,
kurioj „kolektyvinis spaudi-
mas“ vaidina svarbiausią
vaidmenį, jis galėtų laisvai
pasirinkti neiti į antireliginių
klasių susirinkimus?

Tegul to kolektyvinio spau-
dimo sistemos palaikytojai
nustoja kaltinti tikinčiuosius
veidmainiavimu ir tegul nu-
stoja patys veidmainiauti.

KORNELIJUS BUČMYS, O.F.M.

DARLING

Prieš keletą metų italų režisorius Federico Fellini sukėlė šiek tiek kontroversijų, savo filme „La Dolce Vita“ pakritikuodamas italų turtingesnes ar aukštesnės klasės moralinį nuosmukį. Anglų režisorius John Schlesinger, iki šiol užsirekomendavęs su „A Kind of Loving“ ir „Billy Liar“, ši kartą kritikos pilną žvilgsnį nukreipia į Anglijos diduomenę.

Tarp abiejų filmų surandant eilę panašumų, vis dėlto tenka pastebėti, kad Schlesinger pasižymi didesniu realizmu ir aštresniu kaltinimu. Originaliame tekste Frederic Raphael iškelia visą eilę visuomenės atstovų, paliesdamas skirtingas kategorijas: neturtingieji ir paprastieji panaudoja savo intelektualinius gabumus ar fizinį grožį, kad išsikvotų socialinį pajėgumą ir pozicijas, gi turtingieji ir taip vadinami mėlynkraujai pasinaudoja turima visuomenėje galia, kad tuo užsitikrintų intelektualų draugiją ir sensualines įvairenybes.

Pagrindinė filmo veikėja Diana, priemiesčio modelė, nuolat sminga į moralinį nuosmukį abiejose britų kanalo pusėse, bet tuo pat laiku kyla socialinėje padėtyje. Vienas iš jos meilužių ruošia radijo programą, apklausinėdamas gatvėje sutiktus asmenis: „Kas netvarkoje su šių dienų Anglija?“. Įvairių atsakymų sulaukiama iš gatvėje užklaustųjų,

įvairius atsakymus iššaukia ir pats filmas. Neapsistodamas prie atskirų charakterių, režisorius pristato juos kaip atskiros klasės atstovus.

Iki šiol pastebėta tik poroje smulkesnių vaidmenų, Julie Christie ši kartą pasirodo artistišškai subrendusi, puikiai atlikdama ilgą ir sudėtingą Dianos rolę. Jai gambiai bendradarbiauja Dirk Bogarde, kaip radijo ir televizijos korespondentas. Laurence Harvey pasikartoja jam įprastu ir būdingu stiliumi išnaudotojo ciniko vaidmenį.

Dėl keliamų klausimų prigimties bei pristatymo būdo filmas rezervuotinas vien pilnai subrendusiems žiūrovams. Nevienam rimtesniam žiūrovui filmas paaštrins rūpestį ateities svarstymuose: „Kas toliau?“

TREASURE OF SILVER LAKE

Retas kuris savo vaikystės dieneose nebus skaitęs vokiečių rašytojo Kari May nuotykių romanų serijos apie Amerikos Vakarų gyvenimą. Nors autorius niekad nesilankė Amerikoje, bet jo puikus stilius ir vedama įtampa pajėgė mases jaunųjų sudominti nepalaužiamo apačų vado Winnetou ir išradingo jo draugo medžiotojo Old Shatterhand nuotykiams. Pagal Kari May veikalus Vokietijoje jau pagaminta visa eilė filmų, kurių pirmas pasiekia ir šį kontinentą. Pagrindiniame Old Shatterhand vaidmenį pasiro-

do Lex Barker, kelis kartus vaidinęs Tarzaną. Suaugusieji gal bandys atgaivinti vaikystės skaitybos prisiminimus, bet šis filmas daugiausia sudomins vaikus.

RAPTURE

Panašiai kaip „David and Lisa“, šiame filme bandoma teigti, kad meilė turi esminės reikšmės psichoterapijoje. Nuošaliame Prancūzijos pajūryje bręsta vieniša mergaitė. Ji laikoma psichiškai neišsivysčiusia. O gal ji tik ilgisi nepažintos meilės ir pilnesnio tarpusavio bendravimo su artimu. Nedaug dėmesio jai skiria senstas našlys tėvas, susirūpinęs vien įvairiais straipsniais apie teises reformas. Nedaugiau šilumos ji sulaukia ir iš paviršutiniškai į savo pareigas žvelgiančios tarnaitės. Nors jau šešiolikmetė, mergina vis dar žaidžia su lėlėmis ir ypač daug meilės skiria sode pasistatytai baidyklei. Kai pabėgęs kalinys apsirengia baidyklės rūbais ir prašosi priebėgos, mergaitė priima tą įvykį įsitikinusi, kad tai atgijusi jos baidyklė. Šių keturių žmonių santykiai ir sudaro filmo turinį. Patricia Gozzi, prieš keletą metų žavėjusi „Sundays and Cybele“ mergytės vaidmenį, dabar pakartotinai sulaukia pelnyto pasisekimo bręstančios merginos rolėje. Kitus svarbesnius vaidmenis atlieka Melvyn Douglas, Gunnel Lindblom ir Dean Stockwell. Suaugusiems.

THE MOMENT OF TRUTH

Žvelgiant su visišku realizmu į Ispanijos papročius ir ivairių sluoksnių visuomenę, italų režisorius Francesco Rossi šiame filme nepagaili eilės kritiškų komentarų. Nesudėtingame turinyje atpasakojama jauno Andalūzijos kaimiečio troškimas praturtėti ir išgarsėti. Mieste pabando įvairius darbus, bet nesulaukia pasisėkimo. Pasirinkęs toterro profesiją, jaunuolis netrukus sulaukia viešos pagarbos, turto, bet taip pat neišvengiamai tenka sutikti ir tragišką tiesos momentą. Jaunuolio karjeros fone stebimas ispanų socialinis gyvenimas su įvairiaspalvėmis išraiškomis. Pagrindinį vaidmenį atlieka populiarius Ispanijos matadoras Miguel Mateo Matelin, kurs ne tik puikiai kuoja su jaučiais, bet taip pat parodo nemaža dramatiškų sugebėjimų. Tarp eilės neprofesionalių artistų trumpesnėje rolėje pasirodo Linda Christian. Kovos su jaučiais pavaizduojamos su visomis detalėmis; kai kurie momentai filmuoti rankose laikomais aparatais. Dėl eilės kovų grubaus žiaurumo bei paviršutiniško ispanų religinių papročių pavaizdavimo filmas rezervuotinas vien pilnai subrendusiems.

THE LITTLE ONES

Nors pagamintas su kukliu biudžetu, šis 65 minučių angliškas filmas nuoširdžiai ir meniškai pažvelgia į vaikų gyvenimą. Du devynmečiai Londono šiukšlynų gyventojai pasiryžta kelionei į Liverpoolio uostą. Filme rasių klausimas tiesioginiai nesprendžiamas, bet vaikai, atrodo, odos spalvoms neparodo priešiško nusiteikimo. Baltojo berniuko tėvai savo sūnų perdėtai baudžia ir net persekioja, kai jo

draugo mulato motina, nors ir parodo kiek meilės, vis dėlto nepajégia jo pilnai prižiūrėti. Mulatas iš Jamaikon pasitraukusio tėvo girdėjęs, kad ten galima patekti laivu, išplaukiant iš Liverpoolio. Juodviečių nuotykinga kelionė neilgai tęsiasi. Sugrąžinti atgal į Londoną, jie guodžiasi, kad ateities kelionėms bus galima surasti laivų pačiame Londone. Režisorius Jim O'Connolly gambiai veda ne tik suaugusių veikėjus, bet ypač Kim Smith ir Carl Gonzales jaunųjų keliautojų rolėse. Gaila, kad šis puikus ir jaunimui tinkamas filmas dėl savo trumpumo sugrupuojamas su įvairiais filmais, kurie kartais teikia moralinių priekaištų net ir suaugusiems.

THE HILL

James Bond mėgėjai nustebės pamatę visur lengvai laimintį agentą 007 — Sean Connery visiškai skirtingoje ir aštrokoje rolėje. Pasinaudojant originaliu Ray Rigby tekstu, paruoštu daugumoje pagal asmeniškai patirtus realius pergyvenimus, filme pavaizduojamas vargingas anglų karinės drausmės namų gyvenimas paskutinio pasaulinio karo metu. Ape 1944 m. į šią Šiaurinėje Afrikoje specialiai įrengtą britų kariuomenės baismės vietą atsiunčiama eilė karių ir karininkų už prasižengimą karinėje tarnyboje. Apkaltintas bailumu fronte ir nepaklusnumu viršininkams, Connery turi pakelti eilę reformuojančių drausmės ir baismės nuostatų. Dažniausiai vartojama baismės priemonė — pilnoje aprangoje, prie 115 laipsnių karščio laipiojimas 70 pėdų aukščio dirbtina kalva, pastatyta 60 laipsnių kampu. Tarp eilės įtemptų momentų ypač paminėtinas kalinių sukilimas, kai vienas iš jų dėl

mediciniškos priežiūros trūkumo miršta. Režisorius Sidney Lumet gambiai veda vien tik iš vyrų sudarytą artistų sąstatą. Šalia minėto Sean Connery tvirtos ir pagaunamosios vaidybos ypač puikiai pasirodo Harry Andrews vyriausio administratoriaus vaidmeny. Dėl pernelyg realiai perduodamo dramatinio karinio žiaurumo filmas rezervuotinas tik pilnai subrendusiems.

GREED IN THE SUN

Žmogiškas godumas vykusiai pašiepiamas šioje prancūzų komedijoje, kurioje keletas apgaudinėtojų apgaudinėja ir vejasi vieni kitus Saharos erdvioje dykumoje. Sunkvežimiais vykdomoms lenktynėms foną suteikia Saharos ir Maroko vaizdai, perduodami sklandžiai atlikta fotografija. Prie filmo komiško pasisėkimo ir įtampos palaikymo daug prisideda Jean Paul Belmondo, Lino Ventura ir kitų vaidybiniai sugebėjimai. Suaugusiems.

THESE ARE THE DAMNED

Dėl politinių motyvų į Angliją išemigravusio amerikiečių režisoriaus Joseph Losey filmas "These Are the Damned" buvo pagamintas jau 1961 m., tačiau Anglijoje viešumon buvo išleistas tik po dviejų metų, o pereinamais metais sulaukė pripažinimo ir įvertinimo Trieste, tarptautiniame filmų festivalyje. Be abejo, tik dėl politinių motyvų šis filmas Amerikos žemyną pasiekė taip pavėlavęs. Mūsų dienose pagrindinė šio filmo idėja nebenaudojama ir nebeakaitinama propaganda apie atominio karo grėsmę ir žalą, nes toms temoms jau yra pasirodę eilės kitų filmų. Šiame kūrinyje šalutiniai nuotyčiai priveda

(nukelta į sekanti puslapį)

APIE LIETUVĄ

Naujasis "Laiškų Lietuviams" sąsiuvinis (8 nr.) skirtas pavaizduoti religijos persekiojimui pavergtoje Lietuvoje. Sutelkta medžiaga redaktoriaus labai sumaniai atrinkta, atitinkamai iliustruota, akivaizdžiai rodanti tą pikto siautėjimą, tą žmogaus dvasios prievartavimą, bet taipgi ir herojišką lietuvių tautos spyrimąsi prieš pragariškas okupanto užmačias.

Draugas, X 9

Prieš pusvalandį laiškanėšys atnešė rugsėjo mėn. "Laiškų" sulaužytus lapus. Godžiai ir paskubom permečiau akimis nuo A iki Z ir vėl labai nustebau. Kokia puiki, vertinga ir išsami studija ateistinių pastangų palaužti tikinčią lietuvių tautos sielą. Koks išpūdingas paminklas didvyriškam atsparumui! Ir koks akstinas mums laisvėje neišsigimti ir nesuglebti visokiausių patogumų "pūkuose", bet išlaikyti savo tikėjimą gyva, vyrišką, dievišką, o sykiu nuolat atsi-

Ekranų mirgesys (iš 359 psl.)

amerikietį turistą, jį apgaudinėjančią draugę ir siaučiančių jaunuolių būrelį prie ypatingos slėptuvės. Čia grupė vaikų išstatoma radioaktyviam veikimui, kad tuo būdu jie būtų paruošti pergyventi trečią pasaulinį — atominį karą. Skaitlinguose vaidmenyse netrūksta ir garsesnių vardų. Suaugusiems.

minti, ką dėl jo kenčia mūsų broliai tėvynėje.

Kiek tas numeris kainavo Jums darbo! Bet ir sukūrėte šedevriuką! Sveikinu ir labai džiaugiuosi! Būkit tikras, jog visą numerį išnaudosiu savo redaguojamos "Mūsų Lietuvos" skaitytojų labui.

Jonas Kidykas, S. J., Sao Paulo "Mūsų Lietuvos" redaktorius

Ką tik atėjo naujausi (rugsėjo) "L. L.". Perskaičiau vienu atsisėdimu. Tai bent darbo idėjų, redakcija! Dar niekur lig šiol nebuvau užtikęs tiek įdomios medžiagos.

Galėsime su šeštadieninės mokyklos vyresniais mokiniiais apie tai padiskutuoti. Iš viso, šie "L. L." turėtų atsirasti kiekvieno lietuvių šeimoje, o dalimis išvertus į anglų kalbą — pasiekti ir amerikiečius katalikus.

Nors faktai liūdni, bet, baigus skaityti, vistiek liko optimistiška nuotaika. Čia ir yra Dievo buvimo įrodymas — kad per tiek metų, tokiose sąlygose, dar vis likę tikėjimo žarijų.

Taigi, noriu padėkoti redakcijai už tokį kruopštų darbą ir tą optimizmą, kurį perdavėte.

Gintra Ivaškienė, Stratford

KIEK PALENGVINO

Rugsėjo 1965 numeris "Laiškų Lietuviams" labai įdomus. Bet kaip priėjau prie iliustra-

cijų — kurias siunčiu atgal — atverčiau į viršų pasitikrinti ar ištikruju jie randasi šiame katališkame žurnale. Atspausdinimas šių paveikslų katališkoje spaudoje turbūt labai nudžiugins komunistus — nes tas tik palengvins jų propagandų darbą.

Prašau daugiau nesiusti "Laiškai Lietuviams".

(Mrs.) P. K-zs, Chicago

Kiek tas numeris ir jo iliustracijos palengvino komunistų propagandos darbą, žr. šio skyriaus ir jaunimo atsiliepimus (353 psl.).

—Red.

MŪSŲ JAUNIMUI

Aš manau, kad mūsų jaunimui yra gera skaityti šitą žurnalą. Iš jo mes sužinosim, kas atsitinka pasaulyje. Be to, šitas žurnalas gali padėti mums su mūsų problemomis.

Marija Šataitė, Cicero, 15 m.

Man patinka šitas žurnalas užtat, kad supažindina mus su pasauliu. Mes perskaitom apie tai, kas darosi Lietuvoje, ir žinom, kaip ten yra. Tai mūsų Tauta, ir mes turėtumėm domėtis. Mes negalėtumėm vadintis lietuviais, jeigu mes nežinotumėm, kur ir kas dedasi.

Yra truputį sunku suprasti ir skaityti, bet aš manau, kad, jeigu mes tikrai stengtumės suprasti ir domėtis, tai mums patiktų.

Kristina Milmantaitė, Dearborn, 15 m.

**KONKURSAS
APIE
JAUNIMĄ**

Didžiai vertindami paskelbtuosius Jaunimo Metus, "Laiškai Lietuviams" jungiasi į talką juos prasmingai paminėti. Tuo tikslu žurnalo redakcija skelbia rašinio konkursą tema "Jaunimo gyvoji atsakomybė dabarty" (atsakomybė apibūdinama gyvąja, kad jos aptarimu išryškėtų jos pagrindas ir praktika: 1) jos pagrindas, ją išvystant iš pačios jauno žmogaus būties bei jo bendravimo su kitais šeimoj, draugų rately, tautoj, išeivioj, žmonioj ir krikščioniškoj bendruomenėj; ir 2) jos praktika, ją svarstant konkrečiose gyvenimo situacijose).

Rašinys (straipsnis, beletristinis vaizdelis ir kt.) turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir išsiųstas kartu su atskirame vokelyje įdėta tikrąja autoriaus pavarde bei adresu "Laiškų Lietuviams" redakcijai, 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636, U.S.A. Konkurso terminas — 1966 m. vasario 1 d. (pašto antspaudo data). Atsiųsti rašiniai tampa žurnalo nuosavybe ir gali būti jame spausdinami. Skiriamos trys premijos: I — 70 dol., II — 40 dol. ir III — 30 dol.

Ta pačia tema skelbiamas rašinio konkursas ir jaunimui, ne vyresniam kaip 20 metų amžiaus (rašiniai turi būti pažymėti "jaunimo konkursui"). Skiriamos dvi premijos: I — 30 dol. ir II — 20 dol.

**STATEMENT
OF
OWNERSHIP**

"Laiškai Lietuviams" ("Letters to Lithuanians") is published monthly except July and August, when bi-monthly. Its publishers and owners are the Jesuit Fathers of Della Strada, a non-profit religious society approved by the Roman Catholic Church. The editor is Kęstutis A. Trimakas, S. J. The managing editor is Petras Kleinotas, S. J. The offices of editors, publishers, and management are located at 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636. The address of an additional mailing office is: Immaculata Press, R.F.D. 2, Putnam, Conn. 06260. In the preceding 12 months "Laiškai Lietuviams" averaged a press run of 4002 copies each issue, of which 3677 were distributed to paid individual subscribers by mail and 185 for free distribution by mail and other means; total distribution 3862. The single issue nearest to filing date totalled 3900 copies of which 3707 were distributed to paid individual subscribers by mail and 17 for free distribution; total distribution 3724.

**ATSIŪSTA
PAMINĖTI**

TEISININKŲ ŽINIOS. Lietuvių Teisininkų Draugijos laikraštis: Red. L. Šmulskštys. Nr. 27-28. Leidinys, minintis dvi lietuvių teisininkų sukaktis: 45 m. nuo Lietuvos teisininkų draugijos įsteigimo nepriklausomoje Lietuvoje ir 20 m. nuo dabartinės Lietuvių Teisininkų draugijos atkūrimo tremtyje. Turinyje: "Dvidešimt metų", "Vliko teisiniais klausimais" (P. Stravinskas), "Žiburiams tebežiburiuojant" (J. Gliuda), "Socialinės apdraudų pensijos JAV" (S. Baltūsis), "JAV prokuratūros" (K. Šidlauskas) ir kt.

LITUANUS. A journal of arts and sciences, dedicated to a scholarly presentation and examination of all questions pertaining to the countries and people of the Baltic states, particularly Lithuania. Editor: T. Remelks. Articles: "Simonas Daukantas" by V. Trumpa; "History of the Lithuanian cultural profile in German literature" by A. Matulis; "Nazi ideology and policy in the Baltic States" by J. Slavenas; "Poetry and prose of V. Mykolaitis - Putinas" by A. Sietynas; "Graphic art of R. Viesulas" by A. Kurauskas.

2 3 4 5 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636